

Dirshu
דרשו'ה' ועזונו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

מרכז ליטע וזכונת חסידים

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 437

פנינים לפרשת שלח תשפ"ד

באותו רגע אירע דבר פלא... הרב נרדם! ראשו נשמט והוא החל לנמנם 'לעיני כל ישראל'. כמובן שכולם הביטו זה בזה במבוכה, מה עושים כשהרב נרדם? חיכינו, ואחרי דקה הוא התנער וכמו שכח איפה אחז קודם לכן. הוא שאל בניגון של גמרא, "נו... אז איפה אחזנו"

כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א על השאלה שהכל שואלים: כיצד זוכים לתורה?

זכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אתם (ט"ו ל"ט)

כבר נודעו בשערים דרשותיו ואמרותיו של כ"ק אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א, המרבה להעריך טללי חיזוק ודברי הדרכה לקבוצות של אברכים ובחורים, ובאופן מיוחד לחתנים המתכוננים לקראת נישואיהם, וכבר הבאנו לא פעם מדברות קדשו הנאמרים בלהב אש, והתקבלו הדברים בחיבה על ידי קוראי 'לקראת שבת', על כן אמרנו נביא שוב מהני מילי מעלייתא, משיחת קודש שנאמרו.

"ישנה שאלה שנשאלת שוב ושוב מפי רבים. היא נשאלת בסגנונות שונים ובדרכים מגוונות, אבל כל מהותה של השאלה אחת היא: איך זוכים לתורה?

"אכן, זאת שאלה שכל יהודי צריך לשאול, שהרי ישראל קדושים אין להם בעולמם אלא ד' אמות של שאיפות וכיסופים להתעלות ולהתקשר באור פני מלך חיים, מלכו של עולם, ולהידבק בו על ידי לימוד התורה הקדושה.

"אבל האמת היא שאני רוצה לשאול שאלה נוספת: איך זוכים לכסף? הרי גם כסף זה דבר מאוד נחוץ כידוע לידועים... בלי כסף אין קמח ואם אין קמח אין תורה... ובכן, איך עושים כסף?"

"התשובה כמובן פשוטה בתכלית: הולכים לעבוד! מי שרוצה להרוויח כסף צריך לעבוד. תחילה עובדים קשה מאוד, מקימים עסק, ומי שזוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת, יכול לאחר מכן לנוח על זרי הדפנה ולקבל הכנסות ותגמולים מפרי עמלו בשנים קודמות. אבל זה מוסכם וברור לכולם שכדי להתעשר צריכים להשקיע מאמץ.

"ובכן, דעו נא רבותי ששתי השאלות הללו תשובה אחת להן. איך זוכים לתורה? על ידי עמל ויגיעה. ולא זו בלבד, אלא שאם בכסף קורה לפעמים שאדם זוכה לעשירות גדולה שבאה לו בירושה או בזכיייה בהגרלה, בתורה אין כזאת אופציה. מי שלא יתאמץ, לא יזכה לתורה גם אם אבותיו ואבות אבותיו היו כולם חכמים ונבונים ויודעים את התורה.

"ומעניין הדבר שבעוד התשובה לשאלה השניה ברורה וידועה לכולם, שבלי עבודה לא יכולים להרוויח כסף, התשובה לשאלה איך זוכים לתורה אינה כה ברורה ומחודדת בפי הנשאלים."

ואם יאמר האומר, הן ראינו לגדולי עולם ואפילו תלמידי חכמים שאינם מוכרים היושבים בבתי מדרש פינתיים והוגים בתורה בשמחה ובמאור פנים, ואין הדבר בא להם בקושי. להווי ידוע שכל אחד ואחד מהם התאמץ בצעירותו ו'ירק דם' ורק לאחר שהתייגע בכל כוחו זכה להגיע לזה.

וכבר העיד מרנא החזון איש שהיה חכם מחוכם בכל מכמני התורה ובתכונות הנפש של האדם, ואמר שאינו דומה ה'גישמאק' שמגיע ללומד אחרי שעה אחת של לימוד ברציפות לגישמאק שיש למי שלומד שעתיים ושלוש, ואף הנאה זו אינה משתווה להנאה שיש ללומד ארבע שעות, וכמובן שמי שלומד חמש שעות רצופות זוכה לטעם הרבה יותר מיוחד וכן הלאה.

"דכירנא כד הווינא טליא, הייתי אז נער כבן 17 שנה, למדנו אז בישיבתו של מורי ורבי גאב"ד קאשווי זצ"ל, הגאון רבי רפאל בלום זיע"א. למדנו אז יורה דעה חלק א', ודיברנו בינינו כמה תלמידים, שכדאי מאוד להשיג היתר הוראה מהרב מקאשווי.

"ולמה כל כך רצינו לקבל היתר הוראה דווקא ממנו, שתי סיבות בדבר. קודם כל כי היתר הוראה מהרב מקאשווי נחשב לנדיר מאוד, משום שהוא סירב בתוקף לתת היתר הוראה למי שאינו מתלמידיו, וגם מי שעמד בכור המבחן וידע את כל ארבעת חלקי הטור והשו"ע על בוריים לא זכה לקבל ממנו סמיכה אלא אם היה תלמידו.

"בנוסף, דבר ידוע ומפורסם היה שגם את תלמידיו שלו בוחן הרב בחינה מקיפה ויסודית מאוד לפני שהוא מסמיך אותם לרבנות. בעוד הנוהג שבעולם הוא ששואלים את הנבחן כמה עשרות שאלות מהסימנים המורכבים יותר ועוד כמה שאלות מפה ומשם כדי לאשר שהוא למד גם את החלקים היותר קלים ודי בכך כדי להסמיכו להוראה, הרב מקאשווי רוח אחרת היתה עמו.

"כשהוא היה בוחן תלמיד, הוא היה מושיבו לפניו, מחזיק בידו שולחן ערוך פתוח, ומתחיל לקרוא סימן א' סעיף א', אחרי כמה מילים היה עוצר ומבקש מהתלמיד שימשיך הלאה את כל הסעיף אם לא מילה במילה לפחות בשקלא וטריא, ולאחר מכן היה עובר לנושאי כלים, ומצפה שהתלמיד ידע לפרט לו מה כתוב בש"ך ובסמ"ע בב"ח ובט"ז בבית יוסף ובדרישה, לאחר מכן היה עובר לסעיף ב', לאחר מכן היה מדלג כמה סעיפים, לפעמים היה מתמקד רק בחלק מהנושאי כלים, אבל הבחינה היתה מאוד מאוד יסודית והוא לא היה ממהר לסיים אותה, אלא משקיע את כל כולו עד שידע בוודאות שהתלמיד אכן בקי בטור ובשולחן ערוך על נושאי כלים, ורק אז הסכים לתת היתר הוראה.

אספר לכם מעשה שזכיתי להיות עד לו

"אגב גררא אספר לכם מעשה שזכיתי להיות עד לו, שנים לאחר מכן, למדתי אז בכולל אברכים שהיה על ידי ישיבת 'נזר התורה' בירושלים. יזכר לטוב האי גברא רבא יקירא מגדולי מרביצי התורה

הגאון רבי נחום רוטשטיין שליט"א שהחזיק את הכולל ושילם מלגות בעין יפה ובדרך כבוד, אשרי ואשרי חלקו.

"ראש הכולל שלנו היה הגאון האדיר רבי מאיר זילברשטיין זצ"ל, שהיה מחותנו של כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א ורב קהילות חסידי גור בירושלים ובבית שמש.

"זכורני ששאלתי אז את הרב זילברשטיין איזו שאלה בהלכה שלמדנו אז, והוא השיב לי תשובה סדורה וברורה. חזרתי למקומי והמשכתי לעיין בנושא ואז גיליתי שהתשובה שענה לי היא ממש כלשון קדשו של ה'באר היטב'.

"אמרתי לעצמי, הלא דבר הוא. הרב זילברשטיין עונה תשובה כלאחר יד וזוכה ממש לכוון ללשונו של ה'באר היטב'? זה לא נשמע כל כך סביר. אולי הוא פשוט יודע את ה'באר היטב' בעל פה, ולכן ענה לי מתוך הזיכרון?

"החלטתי לבדוק אם יש דברים בגו, וניגשתי אליו עם שאלה אחרת שאותה כיוונתי כך שגם עליה תהיה תשובה מתוך דברי ה'באר היטב' ואכן שוב ענה תשובה ממש כלשון קדשו של ה'באר היטב'. בדקתי זאת בשלישית וכבר היתה בידי ממש 'חזקה' שהרב אכן בקי בלשונו של הבאר היטב מילה במילה.

"הפעם ניגשתי לרב וביקשתי שיגלה לי כיצד זכה לכך. "היתכן?", שאלתי, "הרבי בקי בלשונו של ה'באר היטב' מילה במילה, איך זוכים לכך?"

"השיב לי הרב בחוסר הבנה: "מה זאת אומרת איך זוכים? חזרתי על לשונו מאות פעמים אז אני יודע את דבריו בכל פה!

"אני המשכתי 'לחקור'. מה הכוונה 'מאות פעמים', יש אנשים שאחרי שחזרו על דבר מה עשרים פעם הם מרגישים שחזרו עליו מאות פעמים. האם הרב מתכוון למאות פעמים כפשוטו? השיב לי הרב "אני חושב שחזרתי על ה'באר היטב' לפחות 400 פעמים".

הגר"נ רוטשטיין יב"ח א"א א"א סיפר לנו שהוא זוכר שבשנים קודמות הוא היה רואה את הרב זילברשטיין זצ"ל כשהוא מסתובב בבית המדרש דחסידי גור ברח' רלב"ח בירושלים, ומשנן את תלמודו שוב ושוב ושוב, תוך כדי הליכה תובע מעצמו עוד חזרה ועוד חזרה, אכן, אין זה פלא שהוא ידע את ה'באר היטב' בעל פה, ומסתמא עוד הרבה ספרים אחרים.

החלטנו שאנחנו מתחילים ב'ליל שישי' הקרוב

"נחזור לעניין ראשון, דיברנו כמה חברים צעירים על כך שאנחנו רוצים לזכות להגיע לכך שנקבל 'היתר הוראה' מידי הקדושות של הרב מקאשווי בגלל הייחודיות שבדבר, אבל לרגע רפו ידינו מהמחשבה על כך. איך יכול לילד אשה להגיע לידיעת הטור והשולחן ערוך שקלא וטריא כמו שהרב מקאשווי מצפה מהנבחנים אצלו, הרי צריך בשביל זה כישרון מאוד מיוחד ומי יוכל לעמוד בכור המבחן הגדול והנורא הזה?

"לאחר מכן התיישבנו בדעתנו שלא כך הם פני הדברים, אלא אדרבה מי שיישב וילמד במאמץ רב וביגיעה עצומה בוודאי יזכה לכך, ובמיוחד שאנחנו קבוצה של מספר בחורים צעירים שכוחם

במותניהם, אנחנו נעשה חבורה של לימוד טור ושו"ע בשקדנות גדולה ובעז"ה נעשה גם נצליח.

"החלטנו שאנחנו מתחילים ב'ליל שישי' הקרוב, אבל לא נישאר ערים עד שעה מאוחרת, אלא נלך לישן קצת יותר מוקדם מהרגיל, ונקום כולנו בשעה 2:00 בלילה, וכך נוכל ללמוד חמש שעות רצופות עד לזמן תפילת שחרית בישיבה.

"ואכן כך עשינו, קמנו מוקדם ורצנו לבית המדרש ללמוד על כל הברען וההתלהבות, לאחר שהחלטנו בהחלטה איתנה שבעז"ה נלמד וגם נדע את כל השו"ע על בוריו...

"שעה, שעתיים, שלוש שעות, אוויר העולם כל כך זך וטהור בשעות הללו, דממה שוררת בחוץ, ורק קול התורה משתפך בבית המדרש, ככל שהלימוד נמשך כך גברה המתקנות, זכורני שהרגשתי אז כזאת הרגשה של מתקנות התורה שמעולם לא זכיתי להרגיש בה קודם לכן.

"והנה הגעתי לאיזה קטע בדברי הש"ך הקדושים

"והנה הגעתי לאיזה קטע בדברי הש"ך הקדושים שלא היה לי מובן. אדרבה, נראה היה לי שהש"ך אומר משהו שהוא הפוך לחלוטין מההיגיון ומהשכל הישר, ודבריו גם לא מסתדרים עם לשון הגמרא. כמובן ידעתי שחוסר ההבנה הוא שלי ושהייליגע ש"ך ידע מה שהוא כתב, אבל כמה שניסיתי להתייגע ולהבין את סברתו לא הצלחתי. למדתי דבריו שוב ושוב וכמעט אמרתי נואש. התחלתי להציץ במפרשים הצדדים לראות אם מישהו מתייחס לדבריו, אבל אין קול ואין עונה.

"או אז צדו עיני שיש איזו הערה בביאור הגר"א. את חטאי אני מזכיר שעד אז לא הייתי לומד את ביאור הגר"א. ולמה? כי בנערותי חשבתי את החיבור שלו למעין הערות צדדיות. הוא הרי לא מרחיב בדיבור יותר מדי, וכותב רק 'עיין נדרים ס"ח' 'כתובות ל"ג' וכדו', ולא חשבתי שדבריו נוגעים להבנת העניין הנלמד פה, אלא אולי יותר מעין הרחבות ותוספות.

"אבל הפעם לא היתה לי ברירה, התקשיתי מאוד בדברי הש"ך ולא היה לי אפילו את מי לשאול בשעה הזאת. הצצתי בביאור הגר"א וראיתי שהוא מפנה אותי לעיין בגמרא במקום כלשהו. פתחתי את הגמרא והתחלתי לעיין בסוגיא, והנה נתבהרו דברי הש"ך באחת, דבריו היו קילורין לעיניי, הגר"א הפנה את הלומד בדיוק למקום שממנו לקח הש"ך את הסברא ואחרי שלומדים את הגמרא הזאת, כבר אי אפשר בכלל להבין איך קודם לכן חשבתי אחרת... מיני אז למדתי שאי אפשר ללמוד שו"ע בלי ביאור הגר"א.

היה לנו פחד גדול מפניו, בחינה

של 'יראת הכבוד'

"שמעתי אומרים בדרך צחות, שאם מחבר בין זמנינו היה כותב את 'ביאור הגר"א' על 'יורה דעה' הוא היה מדפיס סט ענק עם יתר מעשרים ספרים עם ציטוטים נרחבים ופולפולים עמוקים כדי להביא

את מה שהגר"א הביא בהערות המתומצות שלו שכתב בשולי הגיליון, והגאונות שמונחת בהן רחבה מיני ים וארוכה מארץ מדה".

"והואיל והזכרנו את אותו צדיק וקדוש מורי ורבי, הרב מקאשוי זצ"ל, אספר כאן מעשה נפלא שזכיתי לראות בעיני מגודל פקחותו והמידות המופלאות שלו.

"הדרך בישיבה היתה שמדי שבוע היה הרב בוחן את כלל התלמידים, בכל ערב שבת קודש. באותה תקופה למדו בישיבה בין 150 ל-200 בחורים, כך שהוא לא היה יכול לבחון ממש כל אחד בפרטות, ולכן היו נכנסים קבוצות של עשרה בחורים בערך בכל פעם, והרב היה בוחן אותם בזה אחר זה, ומדלג מזה לזה, ולאחר מכן היו יוצאים ונכנסה קבוצה אחרת.

אני זכור שפעם הגיע הרב לאיזה בחור ובחן אותו

"כמו המבחן שהיה עושה לבאים לקבל ממנו היתר הוראה, היה עושה גם במבחן בגמרא. הוא היה מתחיל לקרוא שורה בגמרא ומבקש מאחד הבחורים להשלים את הדברים, ולאחר מכן אומר דברי רש"י ומבקש מהתלמיד להשלים את דבריו ועובר לתוס' וכו'. "היה לנו פחד גדול מפניו, בחינה של 'יראת הכבוד'. ידענו שהוא איש קדוש מאוד והיחס היה בהתאם. כולם היו לומדים ברצינות ומתכוננים למבחן כדי שלא נבוש ולא ניכלם לפני איש קדוש וטהור כזה.

"אבל אני זכור שפעם הגיע הרב לאיזה בחור ובחן אותו על דברי התוס', והבחור לא ידע מימינו ומשמאלו, הוא ניסה לומר איזו תשובה וזה לא היה בכיוון. הרב זצ"ל ניסה להטותו אל דרך הישר ולכוון אותו אבל הבחור שוב סטה לא ידע לענות נכונה. באותו רגע אירע דבר פלא... הרב נרדם! ראשו נשטט והוא החל לנמנם 'לעיני כל ישראל'. כמובן שכולם הביטו זה בזה במבוכה, מה עושים כשהרב נרדם? לא עשינו כלום, חיכינו ואחרי חצי דקה או דקה הוא התנער וכמו שכח איפה אחז קודם לכן. הוא שאל בניגון של גמרא, "נו... אז איפה אחזונו", וכך עבר לבחור הבא, בעוד הבחור שנכשל במבחן לא ידע אם הרב שם לב שהוא מדבר דברי הבל או שבאמת הוא הצליח להתחמק בצורה יפה והרב בדיוק נרדם למזלו הגדול...

"אותו בחור התהפך על מיטתו בלילות, כל השבוע שלאחר מכן, הוא לא ידע אם הרב תפס אותו בכישלוננו או לא, ולכן היתה לו מוטיבציה כפולה ומכופלת להצליח במבחן בשבוע שלאחר מכן. הוא חזר על תלמודו הדק היטב ובשבוע הבא כשהרב שאל אותו, הוא כבר ידע היטב להשיב דבר דבור על אופניו.

"כך הרוויח הרב בחכמתו שני דברים: קודם כל הוא לא בייש את התלמיד והצליח להינצל מהלבנת פנים, ובנוסף הוא מנע מהתלמיד את ההרגשה שהוא נכשל במבחן, ואדרבה הכניס לו רצון עז להצליח ביתר שאת בשבועות שלאחר מכן.

ולוואי ונזכה לאחוז בדרגות כאלו של קדושה וטהרה, להתאמץ ולהתייגע בתורתנו הקדושה בכל זמן ועידן, ולהרגיש מתקנות נועם אמריה בכל עת, ושנדע תמיד לעשות את הדבר הנכון והרצוי לפני השי"ת, אמן ואמן".

המשך השיחה יובא אי"ה בשבוע הבא

"הרבי השיב לו שזה נורמלי שהוא חושב שהצדק עמו, כל מי שיש לו משפט חושב שהוא צודק, אבל זה לא אומר שזה אכן המצב. "אני יכול לברך אותך שלא יהיה משפט, ושתצא מזה בצורה טובה", אמר לו הרבי, אבל לא אברך אותך שתצליח על חשבוננו של מישהו אחר."

הרה"ח רבי חיים אברהם ויזל שליט"א עם סיפורים נפלאים
על הכלל שהיה משנן מרן בעל ה'שבט הלוי' לתלמידיו - מוויתור לא מפסידים

אליעזר (לייזר) רוט

עֲקֵב הַיְתֵה רִיחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ (יד כד)

במשך שנים רבות זכה הרה"ח רבי חיים אברהם ויזל שליט"א, לכהן כמשגיח בישיבת 'חכמי לובלין', שבראשה עמד מרן פוסק הדור הגר"ש הלוי ואזנר זיע"א. הרב ויזל, שבעצמו היה תלמיד הישיבה, היה דבוק במרן זצ"ל במשך עשרות שנים, וכמשגיח שעבד תחתיו ועל פי הנחיותיו, זכה לשמוע ממנו הוראות רבות וגם ראה במו עיניו סיפורי מופת יוצאי דופן שיכולים ללמד אותנו רבות על דרך ההסתכלות שצריך כל יהודי לסגל לעצמו.

וכך מספר הרב ויזל שליט"א: "אצל מרן זצ"ל היתה חשיבות עצומה לנושא של ויתור. הוא היה ניגש לכל נושא בגישה של ותרנות, אבל מצד שני בשבתו כדיין וכאב בית דין, הוא לא היה מונע מאדם לעמוד על שלו ולדרוש את מה שמגיע לו על פי ההלכה.

"אני זוכר שהיה מעשה עם אחד מתלמידיו הותיקים שנכנס לרבי לבקש את ברכתו. מדובר ביהודי שהסתופף בצלו הרבה מאוד שנים והיה מקורב אליו, וביום מן הימים עמד בפני משפט קשה שהתנהל בערכאות, לאחר שמישהו תבע אותו בסכום גדול.

"פנה אותו יהודי לרבי וביקש שיברך אותו שיצליח במשפט ושיצא בלי שום נזק מהמשפט הזה. נענה הרבי ואמר לו, איך אני יכול לברך אותך בברכה כזאת? אולי אתה כן חייב לשלם לו, וכי אני יכול לברך אותך על חשבוננו של מישהו אחר?

"נענה אותו תלמיד ואמר: "האמת שאין לי מה לענות על שאלתו של הרבי, אבל אני עצמי הרי אני יודע שאני לא חייב לו כלום, ולכן אני מבקש את הברכה שיצא הצדק לאור ולא אצטרך לשלם לו כסף שאיני חייב לו!"

"הרבי השיב לו שזה נורמלי שהוא חושב שהצדק עמו, כל מי שיש לו משפט או להבדיל דין תורה חושב שהוא צודק, אבל זה לא אומר שזה אכן המצב.

"אני יכול לברך אותך שלא יהיה משפט, ושתצא מזה בצורה טובה", אמר לו הרבי, "אבל לא אברך אותך שתצליח על חשבוננו של מישהו אחר."

"אותו יהודי הסכים, אם הרבי רוצה לברך אותו שלא יהיה משפט,

זה גם טוב. מה אכפת לו אם הוא ינצח במשפט או שלא יהיה משפט בכלל, העיקר שהוא יצא מזה בצורה טובה.

למחרת התייצב בבית המשפט לדיון הראשון

"למחרת התייצב בבית המשפט לדיון הראשון שנקבע הרבה זמן מראש. השופט נכנס, כולם עמדו לכבודו, הוא מתיישב לוקח את התיק של התביעה ומחזיק ביד: "שמעוני מכובדיי", אומר השופט, "עברתי על התיק הזה מתחילתו ועד סופו, אני לא חושב שזה משהו שצריך להיות מנוהל בבית משפט. כאלו דברים אתם צריכים לפתור בינכם ובין עצמכם, תנהלו דיון, תגיעו ביחד לעמק השווה ושניכם תצאו מורוחים".

"התובע החל לזעוק 'געוואלד', מה פתאום לנהל דיון, מה זה להגיע לעמק השווה, הוא רוצה שיהיה פה משפט ושהנתבע ישלם לו את כל הסכום טבין ותקילין. אבל השופט עמד איתן על דעתו, זה לא נושא למשפט, זה נושא לדיון משותף של הצדדים יחד עם מגשר. הוא פשוט זרק אותם מבית המשפט, וכעבור זמן לא רב הם אכן הגיעו לעמק השווה ויצאו מזה בצורה מכובדת ובלי נזקים מיותרים. למחרת נכנס היהודי לרבי וסיפר לו שלא היה משפט והם הצליחו

להגיע לפשרה מכובדת. נענה הרבי ואמר לו "נו... הרי זה מה שאמרת לך שיקרה. לא יהיה משפט, הכי טוב זה לבוא לקראת הצד השני, כך לא מפסידים אף פעם".

אני אספר כאן סיפור נוסף

אני אספר כאן סיפור נוסף, אבל אני מדגיש מראש שבשונה מסיפורים שאני מכיר אותם באופן אישי, כי ראיתי במו עיני או ששמעתי מבעלי המעשה עצמו, את הסיפור הזה אני מכיר רק בחלקו, ואת רובו קראתי במאמר שהתפרסם בעיתון לפני כשמונה שנים, אבל ניכרים דברי אמת והסיפור הזה אכן מבוסס וצמוד לעובדות.

"מעשה היה בשני חברים שלמדו יחד בישיבה בארה"ב, לצורך העניין נקרא הם אברהם ויצחק, אף שאין אלו שמותיהם. "הם גדלו, עלו לישיבה גדולה ביחד, התחתנו פחות או יותר באותה התקופה והקימו בתים בישראל. כמה שנים אחרי החתונה אחד מהם רצה להקים עסק, והציע לחברו להיות שותף עמו, וכך הפכו שניהם לבעלי עסק קטן בשותפות. ההצלחה האירה להם פנים בסייעתא דשמיא, ובתוך שנים אחדות כבר היו השניים אנשי עסקים מכובדים מאוד.

"במשך הזמן הם יצרו קשר עם אדם שלישי, נקרא לו 'יעקב' לצורך הסיפור, והם עשו איתו עסקים בתדירות גבוהה. יעקב היה מבוגר מהם בכמה עשרות שנים, אבל למרבה הצער לא היה נשוי, הוא היה גלמוד וערירי, אבל כסף לא חסר לו.

"השניים קירבו אותו מאוד, אירחו אותו בבתיהם, עד שלבסוף הוא הציע להם להצטרף אליהם לשותפות והם הסכימו. הם הפכו לשלושה שותפים, ויעקב הפך ממש לבן בית אצל אברהם ובמיוחד אצל יצחק, הוא היה מבלה בביתו כמעט כל יום, מספר לילדים סיפורים, עוזר לגברת עם הקניות, במיוחד בשבתות היה מתארח אצלו בקביעות ולפעמים הלך גם לאברהם.

"יום אחד הגיע יעקב שכבר היה די מבוגר ואמר לשני חבריו הצעירים, הנה נא זקנתי, אין לי משפחה קרובה ואני לא רוצה שכספי הירושה שלי ילכו לאנשים שאני לא מכיר, לכן אני רוצה לכתוב צוואה שבה אני מוריש את כל כספי לשניכם, תתחלקו בכסף שלי שווה בשווה. השניים מאוד שמחו, וכמובן איחלו ליעקב אריכות ימים ושנים.

"תקופה לאחר מכן אירע מעשה שטן, ויעקב שהגיע לביתו של יצחק שם לב לעציץ חדש המפאר את סלון הבית. הוא שאל מה זה, והילדים אמרו לו שאמא קנתה את העציץ והציבה אותו בפינה זו של הסלון. יעקב אמר שזה לא נוח לו, בפינה הזאת הוא אוהב לשבת כשהוא קורא עיתון, הוא לקח את העציץ והעביר אותו לצד השני בהסבירו ששם זה אפילו יותר יפה.

"הגברת חזרה הבית וראתה שמישהו העביר את העציץ, היא שמעה מי עומד מאחורי המעשה והסבירה ליעקב שזה לא מקובל עליה, היא חושבת שכשהעציץ נמצא פה זה יותר יפה, ואם הוא אוהב לשבת כאן, אפשר להזיז את העציץ קצת הצידה ולאחר מכן להחזיר אותו, אבל כשזה נמצא בצד השני זה מאוד לא נוח לה.

"יעקב נעלב עד עמקי נשמתו, ואמר שהוא מבין שהוא כבר לא אורח רצוי בבית, יצא בחמת זעם ולא הצליח לסלוח לגברת על מעשיה. כשהוא ראה שיצחק לא 'מעמיד אותה במקום' על התנהגותה, הסיק מכך שגם הוא שונא אותו ובעקבות כך הפסיק לבקר בביתם. אחרי תקופה גם קרא לאברהם, הלך איתו לנוטריון וכתב צוואה חדשה שבה הוא מוריש את כל כספו לאברהם, ואפילו לא אגורה אחת ליצחק.

"כמובן שיצחק ידע על כך, אבל לא היתה לו שום אפשרות או סיבה להתנגד. הכסף שייך ליעקב וזכותו לעשות בו כראות עיניו. כמובן שאין לו שום סיבה לכעוס על אברהם שלא בחר בכך, וממילא החיים שלהם המשיכו להתנהל כסדרם, העסק המשיך לפעול ובין יצחק ויעקב היה מעין 'שלום קר', הם לא רבו, אבל גם לא היו חברים גדולים. "בינתיים גדלו ילדיהם של אברהם ויצחק, וביום מן הימים הציע מי שהציע שהם ישתדכו ביניהם, וכך מצאו אברהם ויצחק את עצמם כשהם מחותנים, הבן שלו התחתן עם הבת שלו, והחתונה היתה שמחה ומאושרת, בהמשך גם נולדו נכדים, ב"ה משפחה לתפארת!!! "אחרי שנים אחדות שכך כעסו של יעקב, הוא התגעגע לאווירה המשפחתית שחש בביתו של יצחק, הקרה ביניהם החל להישבר ושוב הם הפכו לחברים טובים ויעקב חזר להיות אורח תדיר בביתו של יצחק.

"בהתאם לכך הוא כמובן הודיע לאברהם שהוא משנה את הצוואה ומחזיר את הרצון המקורי שלו, שהירושה שלו תחלק בין שניהם שווה בשווה.

"הוא אכן הלך לנוטריון וכתב צוואה חדשה, שלישית במספר, שבה הוא מחלק את כספו בשווה בין אברהם ויצחק. לאחר מכן נתן עותק לכל אחד מהם ושלוש על ישראל".

הוא הרגיש שהרגליים שלו רועדות

"לא יצאו ימים מרובים, ויעקב שכבר היה מבוגר יחסית, הלך לבית עולמו בהותירו אחריו שני חברים ושלוש צוואות...

"יצחק הבין בפשטות שהצוואה השלישית היא הקובעת ולא חשב שאברהם יחשוב אחרת. הוא ניגש לבית המשפט כדי להפקיד אותה על מנת להוציא צו ירושה מסודר, ולהפתעתו בהגיעו לבית המשפט גילה שבערימת המסמכים שלפני הפקידה, מבצבצת צוואה נוספת של יעקב מיודענו... הוא ביקש רשות להציץ לרגע, ולחרדתו גילה שאברהם הגיש את הצוואה השנייה כאילו לא ידע על קיומה של השלישית. הוא הבין שהפיתוי הכספי גרם לשותף הוותיק שלו לנסות להניח את ידו על הירושה של יעקב במלואה.

"בעיני רוחו כבר ראה מה הולך לקרות פה, בית המשפט יקרא להם לבידור כדי לבדוק למה יש שתי צוואות, אברהם יטען שהצוואה השלישית היא זיוף והשנייה היא הנכונה, וביניהם יתנהל משפט מלא שטנה, זה בוודאי ישיפע לרעה גם על הזוג הצעיר - הבן והבת שלהם שנשואים באושר כבר כמה שנים ועכשיו יקלעו לסכסוך מכוער המתנהל בין ההורים של שניהם, כל הקהילה מסביב תהיה מעורבת, יהיו שני מחנות אלו שתומכים באברהם ואלו שתומכים

"אני אגיד לך לוותר על משהו ששייך לך? מה פתאום, זה שייך לך כדת וכדין. אני לא אומר לך לוותר. אני רק אומר לך שמי שמוותר אף פעם לא מפסיד!!!"

והיא הקובעת, כשכל מה שנכתב לפניו בטל ומבוטל. זה לא אמור להיות מסובך!
"אבל אם אתה שואל אותי, אני אומר לך שמוותר לא מפסידים. אני מציע לך לשקול את האופציה הזאת. זכותך לעמוד על שלך ולדרוש את קיום הצוואה ככתבה וכלשונה, אבל אני אומר לך שוב, מוותר לא מפסידים."

"יצחק אמר לרבי, 'אז בעצם הרבי אומר לי לוותר על הכל???'
"חס ושלום", אמר לו הרבי, "אני אגיד לך לוותר על משהו ששייך לך? מה פתאום, זה שייך לך כדת וכדין. אני לא אומר לך לוותר. אני רק אומר לך שמי שמוותר אף פעם לא מפסיד!!!"

"אם כך, אני מצהיר בזאת שאני מוותר על הכל ואני לא אגיש את הצוואה לבית המשפט", אמר. חיוך גדול עלה על פניו של הרבי, ששמח מאוד לשמוע על כך, ובירך אותו בכל לב שיראה ברכה רבה בכל אשר יפנה ויצליח בכל דרכיו.

"הוא הושיט לרבי את ידו לברכת פרידה, ויצא. משם פנה לחתונה של בן הדוד שלו, ושם הוא רקד בשמחה יתירה, שמחה של התרת הספיקות. הבן דוד לא הבין מה קרה הוא בא במיוחד עבורו מארה"ב, הם לא בכזה קשר אמיץ, ומה פשר הריקוד הנלהב שלו, אבל נו נו, אם הוא בא ושמח זה בטח טוב."

"למחרת היום חזר יצחק לארה"ב, וכשנכנס הביתה אשתו שואלת אותו: "אולי עכשיו תסביר לי מה קרה לך שפתאום נסעת לארץ ישראל בהחלטה של רגע? זה לא אופייני לך?"

"תיכף אסביר את הכל", אמר יצחק לרעייתו, "אבל לפני זה אני חייב לעשות משהו. הוא הדליק את הגז בכיריים, טיפס על כסא, הוריד את הצוואה שהיתה על הארון, ו... שרף אותה עד אפר, כשאשתו עומדת ומסתכלת עליו בעיניים פעורות, לא מבינה מה עובר עליו ומה הוא שורף פה מסמכים שהיא בכלל לא ידעה על קיומם.

"אחרי שסיים לשרוף את הצוואה הוא סיפר לאשתו את כל הסיפור, ואמר לה: "הנטל עצה מן הזקנים אינו ניזוק, אני עשיתי מה שגדול הדור

ביצחק, זה הולך להיות מאוד מאוד מלוכלך... ה' ישמור ויציל!"
"הוא הרגיש שהרגליים שלו רועדות, הוא לא מצליח להשתלט על הרעד. בהחלטה של רגע לקח אתו את הצוואה, ובמקום להפקיד אותה בבית המשפט הוא רץ הביתה והחביא אותה מעל הארון הגבוה. "לאחר מכן החליט שהוא בורח, הרים טלפון והחל לחפש טיסה קרובה, ופתאום הוא נזכר שיש לו איזה בן דוד שבדיוק מחתן את בנו מחר בערב בארץ ישראל, בלי אומר ודברים הזמין כרטיס טיסה לארץ, וכעבור זמן לא רב כבר ישב על המטוס.

"כל הדרך היתה רוחו סוערת, הוא רתח מכעס על אברהם שכך בגד בו אחרי שנות שותפות רבות כל כך, מה גם שברור הדבר שיעקב היה בן בית אצלו הרבה יותר, ואם כבר כל הכסף צריך ללכת לצד אחד, זה צריך להיות לצד שלו. מצד שני, רחמנות על הזוג הצעיר, איך אפשר לעשות להם דבר כזה. ובכלל, כל העסק שלהם עומד להתפרק בקול רעש גדול, זה יהיה נורא ואיום. מה עושים???"
"הוא נחת על אדמת ארץ הקודש, ובלי לדעת לאן מועדות פניו, עלה על מונית. הנהג ראה יהודי חרדי ושאל אותו "לאן? לבני ברק???", השיב לו יצחק כן, בני ברק זה בסדר...

"בדרך לבני ברק חשב לעצמו, הרי זו עיר מלאה חכמים וסופרים, אולי אפנה לאחד מגדולי התורה שיורה לי כיצד לכלכל את צעדי, לאחר מחשבה נוספת אמר לנהג, "תברר איפה גר הרב ואזנר וקח אותי לביתו".

"בשעה תשע וחצי בערב, בערך, עמדו רגליו על מפתן דלתו של הרבי זצ"ל. הרבנית פתחה את הדלת וכששמעה שהוא רוצה לדבר עם הרב, השיבה לו כפי שהשיבה לרבים אחרים שבאו בשעות הללו: "עכשיו כבר מאוחר הרבי כבר לא מקבל קהל, תבוא מחר בשעות מוקדמות יותר".

"יצחק התחנן על נפשו: "באתי מאמריקה, לכאן הגעתי ישר משדה התעופה, אני חייב לדבר עם הרבי, אנא!!!".

"בדרך כלל הרבנית היתה עומדת על המשמר ושומרת מאוד על שעות המנוחה של הרבי שסדר היום שלו היה מאוד מאוד קפדני, אבל היא שמעה את הנחיצות והבינה שפה מדובר במקרה חריג מאוד, ולכן ניגשה לרבי ואמרה לו שיש יהודי שעומד בדלת וממש מתחנן להיכנס, זה נראה מאוד דחוף. כמוכן שהרבי הסכים לקבל אותו".

"יצחק נכנס פנימה, והחל לספר את סיפורו, מהחל ועד כלה, כשכל הזמן הרבי מקשיב לו ברוב קשב. כשסיים את הסיפור, הוא תלה ברבי עיניים שואלות ואמר: "למדנו רבינו! מה אני אמור לעשות עכשיו? אני לא יודע להיכן אפנה וכיצד להתמודד עם הדבר הזה שנפל עלי בפתע פתאום!!!".

"נענה הרבי ואמר לו, הסכת ושמע! מאחר ואני דיין, אני מכיר את הדינים והחוקים של משפט הצוואה, ולכן אני אומר לך בפה מלא שאם הסיפור הוא כפי שאתה סיפרת לי אותו, זה לא הולך להיות מסובך. אתה תגיש את הצוואה, תראה את חתימת הנוטריון בית המשפט 'בדוק את זה ומהר מאוד יקבעו שזאת הצוואה האחרונה

אמר לי לעשות ואני בטוח שהברכה שלו תלווה אותנו מכאן ולהבא".

כשהגיעו לשם, אחרי התפילה ניגש חברו של יצחק לרב ואזנר

"למחרת הוא המשיך לבוא לעבודה כרגיל, בית המשפט אישר את הצוואה השנייה שהגיש אברהם וכל כספו של יעקב הפך להיות כספו של אברהם, בזמן שיצחק מבליג ולא אומר מילה. אברהם נדהם מכך שהוא קיבל את הכסף בלי שום מאבק משפטי, אבל הם לא דיברו על זה, וכעבור זמן מה דרכיהם נפרדו, היה ביניהם חוסר אימון והם כבר לא יכלו לעבוד יחד. הם חילקו את העסק בצורה הוגנת, וכל אחד מהם פנה לעסקים באופן עצמאי.

"כעבור עשר שנים הציע אחד מחבריו של יצחק שיבוא עמו לנופש בקיץ באוסטריה. יצחק הסכים, וכך נסעו שתי המשפחות לאוסטריה שם היה נופש מרוכז לציבור חרדי עם מזון בכשרות מהודרת וכל התנאים המתאימים למשפחה חרדית.

"בעודם שוהים שם הם שמעו שהרב ואזנר נמצא בעיירת נופש סמוכה, והחבר של יצחק שהיה מתלמידיו של הרב ואזנר הציע לו לבוא עמו להתפלל שם מנחה מעריב יחד עם הרבי. יצחק לא סיפר לאף אחד על הסיפור עם הצוואה ועל הפגישה עם הרב ואזנר, וגם עכשיו המשיך לשמור על שתיקה בנושא. כמובן שהוא ששמח על ההזדמנות לפגוש את הרב ואזנר אחרי שפגש אותו קודם לכן רק פעם אחת, באותו ערב גורלי.

"כשהגיעו לשם, אחרי התפילה ניגש חברו של יצחק לרב ואזנר ששמח לקראתו וקבלו ב'שלום עליכם לבבי' כמו שהיה מקבל כל תלמיד. לאחר שיחה קצרה הציג החבר את יצחק, ולהפתעתו הרב ואזנר הכיר אותו: "אתה מספר לי מי זה היהודי הזה? הרי אני מכיר אותו!", אמר הרב ואזנר. שניהם נדהמו, היהודי הזה לא הבין למה יצחק לא סיפר לו שיש לו היכרות עם הרב ואזנר ויצחק עצמו היה המום מכך שהרב ואזנר זוכר אותו אחרי שנפגש איתו רק פעם אחת וכבר חלפו מאז עשר שנים...

"אבל הרב ואזנר לא רק שהוא ידע במי מדובר אלא שהוא גם זכר את הסיפור כולו. הוא אמר ליצחק: "נו ר' יצחק, תגיד לי, מוויתור מפסידים משהו???"

"נענה יצחק ואמר: "שמעתי בקול הרבי וזכיתי להצלחה מיוחדת במינה. באותה עת הייתי יהודי נכבד עם רכוש של כשישה מיליון דולרים, הצוואה של יעקב היתה אמורה להכניס לי אולי שלושה או ארבעה מיליונים נוספים, ואכן ויתרתי עליה. אבל היום, עשר שנים אחרי, רכושי עומד על כ-60 מיליון דולרים, פי עשר ממש שהיה לי אז, ואני יודע בוודאות שזה קרה רק בגלל ששמעתי בקול הרבי והחלטתי לוותר. ב"ה הילדים שלנו נשואים באושר ועושר ולא יודעים בכלל על מה שקרה בין ההורים, החיים שלנו נעים על מי מנוחות, וגם ממוני התברך מאוד בזכותו אותו הוויתור."

"נו, הרי זה מה שאמרתי לך", השלים הרבי את דבריו, "מלוותר לזולת, לא מפסידים!".

אחסיד ישעיהו שבת

מתכוננים לשבת יחד עם הדרשנים
ר' חיליש גולדברג שליט"א
ור' יעקב אשר גרין שליט"א

כל שבוע
ב'קו השבת' של 'דרשו'

היכנסו עכשיו ותזכו לעונג שבת
077-666-2222 שלוחה 3

לפני עשרות שנים שמעתי ביטוי מופלא מהגאון הצדיק רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל, כי שוחח פעם עם מרן ה'סטייפלער' זצ"ל על ענין כלשהו, וה'סטייפלער' הגיב לו: "די צער פון די עולם הזה איז גאר נישט, און די שמחה פון די עולם הזה איז גאר נישט, אַלץ איז תעתועים ודמיונות שוא..."(הצער והשמחה בעוה"ז הם כלום, הכל תעתועים ודמיונות שוא.)

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"אדרבה, אוי לאלו שמכחשים באביהם" - סנט רבי יעקב במשכיל. על כל פנים, הפרשה שלנו עוסקת בטרגדיה הגדולה ביותר שידע עם ישראל מאז היותו לעם. לְפָנָיו לֹא הָיָה כֵן וְאַחֲרָיו לֹא יְהִיָּה כֵן. כל בני הדור ההוא, הדור המובחר ביותר שהעמיד עם ישראל מהיווסדו - נכחד ומת במדבר, מִבֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה וְעַד בֵּן שִׁשִּׁים שָׁנָה, ללא יוצא מן הכלל.

מורי ורבי מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', במכתב שכתב אודות פרשת המרגלים שנדפס בסוף ספר 'זכרון שמואל' מתבטא כך: "ככל שאנו מתבוננים יותר בפרשת המרגלים, כן אנו מוסיפים להתפלא על כל הענין הזה עם כל הכרוך בו". אם רבי שמואל ברוחב ביתו ועומק שכלו מתבטא כן, מה נענה אנו. הן פרשה זו היא אחת הפרשיות העגומות ביותר שאירעו לנו, ובהחלט מהקשות להבנה, וככל שנעמיק בה ובמדרשי חז"ל והמפרשים החונים סביבה התעלומות רק ילכו ויתעצמו. אמנם זה ודאי שהתורה לא כתבה לנו זאת כסיפור דברים גרידא, או

האירועים הנוראים שמופיעים בפרשיות האחרונות, ממש מופלאים מבינתנו. החל מפרשת בהעלותך, בואכה פרשות שלח, קרח, חוקת ועד בלק, מאורע רודף מאורע, טרגדיה רודפת טרגדיה, כשכל אחת מהן מעוררת השתוממות עצומה ופליאה גדולה.

הרי כלל ישראל זכו אז לראות בחוש בחסדי השם העצומים והגלויים, למעלה מן הטבע. הם חיו כל העת בצל השכינה, גן עדן בהתגלמותו בעולם הזה. למרות כן, הם לא גמרו להתלונן ולהתאונן כל העת. זה פלא פלאות ממש!

אך גם בזה יש נקודת זכות עצומה על כלל ישראל, כך היה רגיל לומר הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, בשם ידיו ורעו הטוב, הגאון רבי יעקב קלמס זצ"ל, אב"ד העיר מוסקבה ברוסיה, ולימים חבר בית דינו של מרן הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל בירושלים.

היה זה פעם כאשר התייצב אחד ממשכילי הזמן במוסקבה לפניו, ופיו מלא תרעומת על אנשי דור המדבר-דור דעה, מדוע כל העת הם התאוננו והתלוננו? הרי הם ראו כל כך הרבה ניסים וחסדים, ובאיזו זכות חשו בנח להתלונן ולרטון. "היתכן כדבר הזה?" - שאל המשכיל בנימה מתריסה.

השיב לו רבי יעקב מינה וביה: "מעודי לא ראיתי אדם שפוי שהולך ברחוב ומספר בקול על בעיותיו או מתלונן על צרותיו באוזני כל אדם הנקרה בדרכו. אולם כן ראיתי אנשים שבאו למכיריהם וקרוביהם ובפניהם שפכו את ליבם. כי איתם הם חשו בנוח לדבר על מועקותיהם, ולבכות על בעיותיהם ומכאוביהם".

התורה לא כתבה לנו זאת כסיפור דברים גרידא, או כתיאור עלילת מתח שהיה אי פעם בהיסטוריה

"אנשי דור המדבר", אמר רבי יעקב, "אחזו בכזו מדרגה גבוהה של קרבת אלוקים, הם האמינו אמונה כה שלימה וחושית כי השם יתברך הוא אביהם הרחמן, החפץ בטובתם, עד שחשו בנוח להתלונן ולהתאונן בפניו כל העת על הקשיים שעברו עליהם, ממש כבנים אצל האב. זה לא נבע אצלם מפחיתות מדרגה, אלא דוקא מרומויות המדרגה, בגלל שחשו כי השם יתברך הינו אביהם וקרוב אליהם".

כתואר עלילת מתח שהיה אי פעם בהיסטוריה. אלא כדי שנלמד מכך מוסר השכל לדורות מה שנחוץ לעבודת השם.

מורי ורבי מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', מסביר לאור זאת, במכתבו שנדפס בסוף ספר 'זכרון שמואל', גם את כשלוני המרגלים עצמם, כיצד המיטו חורבן על כל ישראל, למרות שהיו אנשים חכמים וידועים, גדולי דעת ותבונה.

כי כוחו ועוצמתו של היצר הם כה נוראים, שאם לא יעמוד האדם כל העת דרוך על משמרתו לשמור על גובהו ומעמדו הרוחני, אזי אף שהוא אדם חשוב וידוע, מראשי בני ישראל, מן הברורים והמסולתים בעם, יכול הוא ברגע של רפיון רוח ליפול עד מדרגת 'כסיל', לנהוג בכסילות ולהביא רעה לעצמו ולכל בני דורו.

רבי שמואל מביא בהקשר לכך את דברי רבינו הרמח"ל זיע"א בספרו 'מסילת ישרים' (פרק יא) בערך הנקיות, כי המרגלים חששו שכאשר יכנסו לארץ ישראל יעבירו אותם מנשיאותם, ופגם דק שבדק במידת הכבוד הוא זה שגרם להם להתנהג כפי שנהגו.

אין הפשט, אומר רבי שמואל, כי במכוון ידעו כי הכבוד מניע אותם, ובגלל זה הניאו את לב העם. אלא אדרבה למרות שלא חשו כי זה הוא שמניע אותם, באמת היו משוחדים במידת הכבוד, והיא זו שגרמה להם לפרש כל דבר שראו בצורה שלילית, כי סוף סוף בליבם ניקר חשש כלשהו על כבודם.

רבי שמואל מסיק מזה, עד כמה מוכרח האדם להיות זהיר ממניעים רעים, כי אפילו לב של אדם גדול, אדם אשר נבחר על פי השם, אינו משוחרר מלהיות נגוע בנגעי המידות והרצונות. חובת האדם היא לעמוד תמיד תחת ביקורת עצמית, להכיר היטב את עצמו, רצונותיו ונטיות ליבו, ולראות מאין הם נובעים. כי רק כך יוכל לשמור תמיד על גובהו הרוחני, ולא ליפול במכמורי יצרו.

לפני עשרות שנים שמעתי ביטוי מופלא

כאשר עוסקים אנו בענייניו של היצר, ברצוני להוסיף כמה מילים: לפני עשרות שנים שמעתי ביטוי מופלא מהגאון הצדיק רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל, מגדולי התורה ובעלי המחשבה בדורנו, כי שוחח פעם עם מרן ה'סטייפלער' זצ"ל על ענין כלשהו, וה'סטייפלער' הגיב לו בזה הלשון: "די צער פון די עולם הזה איז גאר נישט, און די שמחה פון די עולם הזה איז גאר נישט, אלץ איז תעתועים ודמיונות שוא..."

היצר הרע מצליח לתעתע באדם ולהכניסו לאוירה ולמצב כזה כאילו כל מעמדו וכבודו תלוי בפרט מסויים. כך הוא מסמא את עיניו לאבד את צלילות מחשבתו ויכולת בחינתו האובייקטיבית, אם הוא אכן נוהג נכון או לא, ומבזבז את זמנו על דברים חולפים, וגורם לו להיות רדוף אחר ענייני העולם.

אך למעשה כל השקעה בדבר שאינו נצחי חולפת ועוברת כלא היתה. גם השקעות שהיצר הרע עוטף אותם בצלופן זוהר ונוצץ, אינם אלא "תעתועים ודמיונות שוא" - כלשון ה'סטייפלער'. כשאדם מסתכל על העולם הזה בצורה נכונה ובעינים פקוחות, כשהוא מכיר את יעודו ותפקידו, הוא נשמר מלכתחילה לא להיגרר אחר היצר.

ברגע של גילוי לב, אמר פעם האדמו"ר בעל ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זצ"ל לחסידיו, כי שבת אחת בעת שאמר בהתלהבות דקדושה 'נשמת כל חי', בא אליו היצר הרע והתריס בו: "וכי אינך מתבייש לומר 'נשמת' בכל ה'ברען' וההתלהבות? הרי שנינו יודעים כי נכשלת אמש בכישלון פלוני? וכיצד יש לך תעוזה לעמוד כעת לפני מלך מלכי המלכים לומר 'נשמת' כצדיק גמור?"

והמשיך ה'אמרי חיים' לתאר: "ואכן טענותיו של היצר החלו להתישב בדעתי, כמעט ושכנעו אותי להוריד מהתלהבות הגדולה שבערה בי לומר 'נשמת'. אך לפתע אזרתי אומץ והשבתי לו בנחרצות: 'אני מוכן לשמוע כל מה שיש לך לומר, אך לא כעת! אנא הנח לי קודם לסיים נשמת, ואחר כך נשמע את כל דבריך'."

"כמובן, הוא לא שב אלי שנית", הפטיר ה'אמרי חיים'. "היצר הרע יודע מתי לבוא ומתי לא. באמצע ההתלהבות של 'נשמת' הוא בא להזכיר לי עד כמה אני לא שווה ולא ראוי לומר 'נשמת', כדי לשבור אותי ולהעכיר את רוחי, וכך לא אעבוד את קוני כאשר עם לבבי. אולם לאחר התפילה כבר אין לו ענין להזכיר לי את עוונותי, ואדרבה משתדל להשכיח ממני את חטאי כדי שלא אעשה עליהם תשובה". זוהי דוגמא קלה לאותם צדיקים אשר נלחמו עם יצרם בעקשנות, ובכל פעם התאמצו להבין את מניעיו בכדי להשיב לו בהתאם מנה אחת אפיים, בתקיפות ראויה.

הרב החסיד הישיש רבי מרדכי פרוכטר, מזקני חסידי ויז'ניץ, סיפר לי פעם על אביו רבי אלתר זצ"ל, אשר למד לאחר נישואיו בבית מדרשו של הגאון הקדוש רבי חיים צבי טיטלבוים זצ"ל, בעל ה'עצי חיים' מסיגעט.

יום אחד פנה רבי אלתר לרבו והתאונן לפניו על מצבו הרוחני: "חשבתי לתומי", אמר רבי אלתר בכאב, "כי לאחר החתונה יניחני היצר לנפשי ואצליח להיפטר מתחלואי. אך עתה אני נוכח, כי לא רק שלא נפטרת ממנו, אלא הוא עומד בתוקפו במלוא העוצמה ומתגבר עלי בכל יום מחדש..."

העצה היחידה שאוכל להמליץ לך כדי להתמודד איתו

בקשב רב האזין ה'עצי חיים' לדבריו, וחיוך רחב התפשט על שפתיו. הוא אחז בשתי ידיו בשער זקנו הלבן, והשיב לו מילים מדודות: "הנה כפי שאתה רואה הזקן שלי כבר התחיל להלבין, ולמרות כן גם מזה היצר הרע לא פוחד! גם אותי הוא בא לבקר דבר יום ביומו!". "העצה היחידה שאוכל להמליץ לך כדי להתמודד איתו", המשיך ה'עצי חיים' לומר, "היא ללמוד דף גמרא מידי יום עם תוספות בעיון. הן כך אומרים חז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין' (קידושין ל, ב). תורה מגנא ומצלא, היא הדרך היחידה שתוכל להינצל מהיצר".

ואכן, סיפר רבי מרדכי, כי עצת רבו שמרה את רוחו של אביו רבי אלתר, ולמרות שלא היה בן ישיבה מעודו, לצד עסקי המסחר היה

לאחר שהכניס את הספר לכספת הקטנה של מרן הגרא"מ שך, אמר הרב צ'ולק, "הראש-הישיבה שלא אשאל שאלות, אבל תורה היא וללמוד אני צריך. מה קורה כאן?"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' מבאר מה היה חטא המרגלים וכיצד אנו יכולים לקחת ממנו מוסר השכל לחיינו אנו

״וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם, וַיִּבְכּוּ הָעָם״ (יד, א)

חטא המרגלים הביא רעה גדולה ונוראה על בני ישראל במדבר, ויש לו גם השלכות קשות, רבות מאוד, עד היום הזה. חז"ל (תענית כט ע"א) אומרים, שהלילה שבו חזרו המרגלים מתור את הארץ היה ליל תשעה באב. הם הוציאו את דיבת הארץ, וכתוצאה מכך "ותשא כל העדה ויתנו את קולם, ויבכו העם". אמר להם הקב"ה: "אתם בכיתם בכיה של חינוך, ואני קובע לכם בכיה לדורות". בתשעה באב חרבו בתי המקדש הראשון והשני. הגלויות הנוראות, עם כל הפורענויות, הצרות, הסבל והייסורים, שבאו על הכלל ועל הפרט - הן מהשלכות חטא המרגלים. תמיהה עצומה מתעוררת על פרשת המרגלים, וכדי לחדד אותה נתאר לעצמנו את שליחת המרגלים והוצאת הדיבה על הארץ באופן "עכשווי":

בני ישראל קמים בבוקר ואומרים זה לזה: "שמעת מה קורה? משה רבינו שולח מרגלים לתור את הארץ, ולבדוק איך אפשר לכבוש אותה".

אומר חסיד של חסידות פלונית לחברו: "אתה יודע את מי שולחים? את הרבי שליט"א". הליטאי מספר לחברו: "אתה יודע את מי שולחים? את מרן רבינו ראש הישיבה שליט"א", והספרדי אומר לחברו: "שולחים את מרן פאר הדור נשיא חכמי ישראל..."

המרגלים היו "כולם אנשים" - לשון חשיבות. מכל שבט נבחר אדם גדול וחשוב, "האדמו"ר" או "ראש הישיבה"...

אבל אז המרגלים חוזרים, ונושאים את דבריהם בפני העם, ובני ישראל עומדים נבוכים - רבותיהם, שהם כל כך סמכו עליהם, מוציאים את דיבת הארץ, ואיך לא יבכו! לכאורה, זו בכיה מתבקשת!

מדוע באמת נחשבה בכייתם "בכיה של חינוך"?

מה עוד נוכל לדרוש מאדם שמורו ורבו, האיש הכי חשוב בשבט שלו מדבר בגנות הארץ, האם הבכי שלו בכזה זמן אכן מהווה כזה חטא חמור? האם יש לכנותו 'בכיה של חינוך'???

הרמב"ן מבאר, שהמרגלים בדבריהם ענו על השאלות ששאל משה רבינו, ובכך נהגו כהוגן.

משה רבינו ביקש מהמרגלים (יג, יח-כ): "וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה, החזק הוא הרפה, המעט הוא אם רב. ומה הארץ אשר הוא יושב בה, הטובה היא אם רעה, ומה הערים אשר הוא יושב בהנה, הבמחנים אם במבצרים. ומה הארץ, השמנה היא אם רזה, היש בה עץ אם אין, והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ".

המרגלים חוזרים ואומרים: "באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא, וזה פריה".

אתה רוצה לדעת אם הארץ טובה? היא ארץ "זבת חלב ודבש". אך לא אמרו המרגלים "טובה היא", כי היה בדעתם לומר אחר כך שארץ אוכלת יושביה היא.

ביקשת "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ"? הנה, "וזה פריה".

אתה שואל "החזק הוא הרפה?" התשובה היא: "אפס כי עז העם היושב בארץ!"

אתה שואל "הבמחנים או במבצרים?" התשובה היא: "והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם".

הם נשאלו שאלות וענו תשובות.

אומר הרמב"ן: "אבל רשעם במילה 'אפס', שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם, שאי אפשר בשום עניין".

המרגלים התבקשו לספק מידע, להביא עובדות, אבל הם בחרו להוסיף למידע גם פרשנות אישית שהיו בה חוסר אמונה ודיבת הארץ.

כותב רבי שמואל גפן

בספר "שמועה טובה" כותב רבי שמואל גפן, שיש פרט אחד בדברי משה רבינו שאליו לא התייחסו המרגלים. משה רבינו מבקש מהם לבדוק "היש בה עץ אם אין". והרי כבר נאמר "השמנה היא אם רזה", ולמה נאמרת תוספת זו? אומר על כך רש"י: "היש בה עץ - אם יש בהם אדם כשר שיגן עליהם בזכותו". על זה הם לא עונים.

ואכן, היה שם "אדם כשר שיגן עליהם בזכותו", וזהו איוב שהיה תם וישר וירא אלוקים וסר מרע, אבל הוא מת כשהם הגיעו לארץ, כמבואר בגמרא (סוטה לה ע"א).

משה רבינו לא שלח אותם לבחון איך אפשר לכבוש את הארץ. יש בורא עולם, הוא הוציא אותנו ממצרים ואמר שייתן לנו את הארץ, ולא נבצר ממנו דבר. יש רק בעיה אחת: אולי מתגורר שם אדם שהנו בעל זכויות גדול, ובגללו לא יהיו ישראל זכאים לנצח במלחמה ולרשת את הארץ. על כן, שלח אותם משה לבדוק "היש בה עץ אם אין".

שבע האומות שחיו אז בארץ כנען היו עובדי עבודה זרה, מטונפים בטומאות ומושחתים במידותיהם ובמעשיהם. הם היו הגרועים שבעמים. ועם כל זאת, היו כל האומות הללו יכולות להינצל בזכות אדם צדיק אחד!

עד כדי כך הכוח והערך של מצווה ושל בן תורה אחד! העובדה שהמרגלים לא ענו תשובה על השאלה "היש בה עץ", הראתה על חוסר הערכה לכוח של תורה ומצוות. כשבאים עם ישראל לקבל את ארץ ישראל, ארץ אשר "תמיד עיני ה' אלוקיך בה", ארץ שכל מהותה היא מעלותיה הרוחניות - המדד הוא: האם ראויים לקבל תורה ומצוות או לא.

רק מי שיודע להעריך תורה ומצוות יכול לקבלה, מי שלא יודע להעריך - לא יזכה בארץ ישראל. לא נותנים לילד קטן לשחק עם יהלומים אלא עם חרוזים, כי הוא לא יודע להעריך את השווי העצום של היהלומים ויאבד אותם. אדם שלא יודע להעריך תורה ומצוות לא יכול לקבל אותן.

ארץ ישראל היא לא ארץ של תנאי מגורים נאותים. ארץ ישראל היא ארץ שנושמים בה אמונה. זו ארץ מלאה מצוות התלויות בארץ: תרומות ומעשרות, מעשר ראשון ומעשר שני, לקט שכחה ופאה, כלאים ושביעית. ארץ מלאה במצוות! לא נותנים ארץ כזאת למי שלא יודע להעריך.

רק כשלומדים גמרא מרימים את העיניים!

המחותן שלנו, הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א, ראש ישיבת "בית מאיר". סיפר על הגאון רבי דוד פרידמן זצ"ל, ששימש כרב העיר

קרלין כחמישים שנה. יום אחד הופיע בעיתון איזוהו מאמר, שמאד מצא חן בעיני בנו של הרב, והוא חשב שגם אביו יינה ממנו. כידוע, עיתון כתוב טורים טורים, וכל טור נקרא לעצמו. אבל הרב הביט בעיתון וקרא את השורה הראשונה שבטור הראשון, לאחר מכן את השורה הראשונה בטור השני, וכן הלאה עד סוף השורות הראשונות שבטורים. לאחר מכן קרא את השורה השנייה בכל הטורים, וכן הלאה.

שאל אותו הבן, "אבא, כך קוראים?" אמר לו: "מה אכפת לך? אני יכול להגיד לך כל מה שכתוב כאן". ואכן, ציטט הרב באוזני בנו את הכתוב, באופן מדויק, "אבל מדוע אינך קורא באופן נורמלי - טור מלמעלה עד למטה, ואחר כך הטור הבא?" תמה הבן

אמר הרב: "תקשיב היטב, בני היקר. כשאנחנו לומדים גמרא, אנחנו מרימים את העיניים, לומדים את הגמרא מלמעלה וקוראים אותה עד למטה, ואז שוב אנחנו מרימים את העיניים, מסתכלים ברש"י למעלה ומורידים את העיניים עד למטה. אחר כך שוב מרימים את העיניים, ומגיעים ל"תוספות" למעלה, ויורדים עד למטה.

- עיתון לא שווה שנרים בשבילו שוב את העיניים". רבי דוד קרלינר, גאון הגאונים, הכריז באותה שעה מול בנו, והכריז זאת במעשיו ובהנהגתו תמיד, מול כל העולם: יש רק דבר אחד ששווה להשקיע בו מאמץ של תזוזת עין: תורה!

ביום מן הימים שנכנס אליו יהודי מבריסק אמר לו רבי דוד שהוא עושה אותו שליח לרב העיר מרן הגר"ח הלוי, לשאול אותו מדוע הוא הפסיק ללמוד!?

היהודי היה במבוכה גדולה כיצד יכנס לשאול שאלה כזאת את ר' חיים. אבל לא היתה ברירה ר' דוד הוחזק כגדול הדור, ואם הוא מבקש לשאול את רבי חיים שאלה כזאת הוא מחויב לשמוע לו, והוא נכנס בדחילו ורחימו ואמר שהוא רק שליח לשאול שאלה זו. אמר ר' חיים הוא צודק, בכל פעם שרבי דוד מוציא ספר הוא שולח אותו אלי, ואני כותב לו על זה הערות, בפעם האחרונה ששלח לי את ספרו החדש לא שלחתי לו הערות, ר' דוד הבין פשוט שהפסקתי ללמוד!

זאת היא תפיסה של מי שכל חיו הם תורה, הוא ידע להעריך תורה, וזכה להיות מגדולי הדור.

ערב אחד פגשתי בחצר ציונו של הרשב"י במירון

ערב אחד פגשתי בחצר ציונו של הרשב"י במירון את איש החסד הרב חנניה צ'ולק. אמרתי לו: "ר' חנניה, ביום שישי אני מוסר פנינה לפרשת השבוע, לה מאזינים אלפי יהודים, תן לי סיפור טוב".

כדרכו נהג בי הרב צ'ולק טובת עין, ועל אתר שיתף אותי בסיפור מאלף: "בשבע שנותיו האחרונות של מרן הרב שך זצ"ל, זכיתי לבוא כל יום להתפלל איתו ולסייע לו. יום אחד, כשבאתי אליו, הוא אמר לי, 'חכה רגע, תעשה לי טובה. תסתכל שם, למעלה בארון. צריך

להיות שם ספר 'חידושי רבי ראובן'. אני לא זוכר איך נראה הספר, אבל בבקשה ממך, תחפש לי אותו".

הרב צ'ולק חיפש וחיפש, אבל לא מצא. לאחר זמן מה הגיע הנכד ומצא את הספר.

כל זמן שלא נמצא הספר, היה הרב שך מוטרד.

שאל אותו הרב צ'ולק: "הראש-ישיבה, מה העניין?"

אמר לו הרב שך: "חנניה, אל תשאל שאלות".

כשהגיע הספר, לקח אותו הרב שך וחיבק אותו בשמחה גדולה.

שאל הרב צ'ולק, "הראש-ישיבה, מה מיוחד בספר הזה?"

אמר לו הרב שך, "חנניה, ביקשתי ממך, אל תשאל שאלות".

ואז הכניס הרב שך את ידו לכיס והוציא מפתח. הוא נתן את

המפתח לרב צ'ולק ואמר לו: "תסתכל שם למטה, אתה רואה שיש

שם כספת? קח את הספר ותשים בכספת".

"ראש ישיבה, ספר בכספת?"

"אמרתי לך לא לשאול שאלות!"

הרב צ'ולק לקח את המפתח, והצליח איכשהו להכניס את הספר

לכספת הקטנה. הוא נעל את הכספת, והחזיר את המפתח לרב שך.

"זה נעול?" שאל אותו הרב שך.

"כן!"

"אתה בטוח שזה נעול?"

"במאת האחוזים!"

"תבדוק עוד פעם".

הוא בדק עוד פעם והרב שך נרגע.

ואז אמר הרב צ'ולק, "הראש-ישיבה מבקש שלא אשאל שאלות,

אבל תורה היא וללמוד אני צריך. מה קורה כאן?"

אמר לו הרב שך: "מה אתה לא מבין? זו הסוגיה שאני לומד. ראיתי

לפני עשרות שנים שטיקל תורה בספר זה, שמבאר בטוב טעם

ודעת את הסוגיה. עוד מעט יבואו לדבר איתי בלימוד על הסוגיה,

ואני זוכר מה הוא אומר, אבל אני רוצה שוב לראות את הדברים

מחדש, עם כל הגעשמאק. אני מפחד, אולי מישוהו ייקח ולא יחזיר

את הספר הנפלא הזה, וכבר היו דברים מעולם, ולא יהיה לי אותו.

לכן הוא צריך להיות שמור בכספת! מה אתה לא מבין?"

אדם שכך מעריך את התורה ואוהב אותה, ודאי ראוי לתורה. ואכן

זכה הרב שך לסייעתא דשמיא והעמיד עשרות אלפי תלמידים.

מעתה נבין את המונח בעומק הפרשה: אם אדם יודע להעריך את

ארץ ישראל, שהיא כל כולה מצוות ואמונה, ארץ אשר תמיד עיני ה'

אלוקיך בה, וכל מי שהולך בה ארבע אמות הוא בן העולם הבא - הוא

ראוי לארץ ישראל. אדם שלא יודע להעריך אותה, אינו ראוי לה.

על מה אבדה הארץ

אומרת הגמרא (נדרים פא ע"א): "אמר רב יהודה אמר רב, מאי

דכתיב (ירמיה ט, יא), 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה'

אליו, ויגידה על מה אבדה הארץ', דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו,

אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר

(שם יב): 'ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם'."

מהו "על עזבם את תורת"?

אומרת הגמרא: "אמר רב יהודה אמר רב, שלא ברכו בתורה תחילה".

איך זה קשור ל"אבדה הארץ"?

משה רבינו לא הורשה להיכנס לארץ ישראל, והתחנן על כך,

והתפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות כמנין "ואתחנן אל ה'

בעת ההיא".

לאחר מכן השתתק ולא הוסיף עוד להתפלל, כי אמר לו הקב"ה:

"רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", שאילו היה מתפלל עוד

תפילה אחת היה נענה.

אומרת הגמרא בסוטה (יד ע"א): "דרש רבי שמלאי: מפני מה

נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא

צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצוות

נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בארץ ישראל, אכנס אני לארץ

כדי שיתקיימו כולן על ידי".

את המצוות התלויות בארץ לא היה משה רבינו יכול לקיים כל

עוד לא נכנס לארץ, והוא השתוקק ביותר לקיים מצוות אלו. מרוב

השתוקקותו לקיים את המצוות, הוא התפלל עוד תפילה ועוד

תפילה, חמש מאות וחמש עשרה תפילות, עד שהקב"ה אמר לו

לחדול.

אומר הקב"ה: כדי שתוכלו לזכות לארץ ישראל, אני רוצה שתהיו

כמו משה, תדעו להעריך באמת את המצוות ותשתוקקו להן.

מדברי המרגלים נראה, שהם לא העריכו מספיק את חשיבותה של

כל מצוה ומצוה, ואת הכח הטמון בכל מצוה. הם לא ענו כלל על

שאלת משה רבינו "היש בה עץ אם אין" - אם יש בה אדם צדיק

שיכול להגן על ידי הזכויות של המצוות.

אם זו הגישה של אדם - גם אם לא יהיו תרי"ג מצוות אלא רק קצת

פחות, לא נורא... גם ככה זה בסדר' - הוא לא ראוי לארץ ישראל.

כשעם ישראל בוכה מחמת דברי המרגלים, אומר להם הקב"ה: זו

"בכיה של חינוך".

יתכן שיש סיכונים במלחמה על כיבוש הארץ, אולי זו "ארץ

אוכלת יושביה" ואולי אנשיה גיבורים, אבל אם הייתם מחבבים

באמת ובתמים את המצוות, הייתם מבינים למה שווה "להרים את

העיניים..."

בשביל מה אדם חי בעולם, בשביל לאכול ולישון? אם אתם בוכים,

הוי אומר שאינכם יודעים להעריך כראוי את המצוות ואת החיבור

לבורא עולם שניתן לזכות לו על ידי ארץ ישראל, ואם כך, אינכם

ראויים לארץ ישראל. אם אתם בוכים פה, אין ספק שתבכו גם שם,

כי גם אז תפלו באותה נפילה.

זו הבכייה לדורות.

על מה אבדה הארץ? על שלא ברכו בתורה תחילה.

כך גם בעניין הגאולה. הקב"ה רוצה שנדע להעריך את הרוממות,

הקדושה וקרבת ה' שלהם נזכה בבוא הגאולה השלמה. כשנדע

להעריך, נכסוף ונייחל לעבודת בית המקדש ולכל המצוות שחסרות

לנו היום. אם נשתוקק ונדע להעריך, נזכה בקרוב ל"והביאנו לציין

עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם".

... ענה לי החזו"א 'תעשה מה שאתה יכול!' לא מבקשים ממך להציל מאה ילדים ולא מאתיים, גם לא עשרים. עשרה ילדים אתה יכול להציל?! ילד אחד אתה יכול להציל?! תעשה זאת!

מהאדם נצרך לעשות מה שהוא יכול, השאר הקב"ה כבר יזמן ויתן לו!

מאת: הרב בנימין בירנצוויג

וַיְהִי כְּלָב אֶת הָעַם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלָה (יג, ל)

לים נגיע אליה ללומדה" וכך כשהוא מתחזק בחשקו העצום במאמר חז"ל זה עד שנקבע בליבו ובדמו, ואז ניגש עם גופו הצנום והחלוש לעבר הארגז הכבד, דחפו והזיזו משל היה כסא קטן, ובחיבה עצומה ניגש לספר שכה ייחל לעיין בו, נשקו והחל ללמוד בו במרץ רב. מהאדם נצרך לעשות מה שהוא יכול, השאר הקב"ה כבר יזמן ויתן לו!

הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל מספר מה שמע מהרב שלמה לורינץ ז"ל: לאחר קום המדינה, הגיעו עולם חדשים מארצות המזרח, ולא היתה אפשרות כספית להחזיקם במוסדות החינוך של החרדים לדבר ה', המצב הכספי היה אז קשה מאד, והמדינה ניצלה זאת ושילבה את ילדי העולים בכח ובכפיה במוסדות החילוניים כדי להעבירם על דתם רח"ל.

באתי לחזו"א, סיפר הרב לורינץ, ושאלתיו מה אנחנו עושים? מגיעים מאות ילדי עולים, וגם אם יתנו לנו להכניסם למוסדות שלנו, אין מקום ואפשרות לאכלס כזו כמות של ילדים במוסדות שלנו, מה עושים!?

ענה לי החזו"א במשפט יסודי אחד 'תעשה מה שאתה יכול!' לא מבקשים ממך להציל מאה ילדים ולא מאתיים, גם לא עשרים. עשרה ילדים אתה יכול להציל?! ילד אחד אתה יכול להציל?! תעשה זאת! עשה מה שביכולתך, זה מה שדורשים ממך, ואז תגיע אליך סיעתא דשמיא גדולה להצליח בשאר הדברים.

להמחיש זאת, מסופר על עיר אחת באירופה שעשו תחרות על טיפוס במגדל גבוה, למגדל היה בכל קומה חלון לעבר הרחוב, ושם עמדו רבים והמתינו לראות כיצד תגמר התחרות הגדולה.

בהינתן האות, והרצים יצאו למסע הטיפוס במדרגות המגדל הגבוה בן חמישים הקומות, וכך בקומה עשירית הציץ אחד הרצים וסימן שסיים שם ואינו יכול עוד, וכך כל קומה סימן עוד אחד שכשל מהמשך המרוץ, ואז בקומה העשרים וחמש הציץ לקהל אחד הרצים ועשה בידו סימן של נצחון, לתמיהת הצופים שהרי יש לו עוד עשרים וחמש קומות לטפס, הוא צועק להם, שבקומה העשרים וחמש יש מעלית שמי שמגיע מכאן הוא כבר עולה במעלית.

מסר עצום וחזק מאד, אנחנו צריכים לעשות רצון ה' במה שבכילותנו לעשות, ואם נעשה ככל שביכולתנו, אז כבר הקב"ה יזמן לנו את המעלית שממש היא תגביה אותנו לגבהי מרומים.

לזכות אבי מורי הרה"ג רבי משה חיים בן ר' אברהם יונה בירנצוויג הכ"מ

כלב בן יפונה מהסה את העם ואומר להם: עלה נעלה וירשנו אותה" ואומר רש"י הקדוש "עלה נעלה" - אפילו בשמים היא והוא אומר עשו סולמות ועלו, נעשה ונצליח.

ושואל מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בספרו דרש משה, למה צריך לומר שיעשו סולמות לעלות לשמים, הרי אם הקב"ה יכול לעשות שיעלו לשמים עם סולמות יכול הוא לעשות זאת גם בלי סולמות!???

אלא אומר ר' משה זצ"ל שהתורה באה ללמדנו, שאמנם הקב"ה עושה ניסים לכל הרוצה להתעלות ברוחניות אבל ישנה כאן דרישה קטנה "עשו סולמות" אני לא דורש ממך לעשות דברים שמחוץ לדרך הטבע, דברים שאינם בכוחך לעשות, אלא אתה תעשה מה שאתה יכול לפי יכולתך ואז הקב"ה כבר יעשה את שלו אף מחוץ לדרכי הטבע. תעשה אתה סולם תגיע עד היכן שבכוחותיך, ומשם כבר הקב"ה יזמן לך מעלית שתעלה אותך לגבהים.

היסוד החשוב הזה מוכנס בגאונות בתוך אימרה קצרה אך רבת משמעות של הסבא מנוברדוק זצ"ל שאמר; אף פעם איני חושב על דבר האם אני יכול לעשותו, אלא האם אני חייב לעשותו, שאם אני חייב לעשותו אזי גם יכול אוכל לעשותו. אדם עושה את שיכול והשאר כבר הקב"ה מזמן לו אף מחוץ לדרכי הטבע.. וכידוע זה היה סוד הצלחתו בבנית ישיבות רבות בזמנים הקשים שהיו בתקופתו בעולם.

מרן הגאון רבי זלמלה מואלזין זצ"ל, אחיו של מרנא רבי חיים בעל הנפש החיים זצ"ל, היה ידוע בשקדנותו ועמלו הבלתי מצוי בלימוד התורה, וכשהיה באמצע עמלו בלימוד התורה, לא היה דבר שעומד בפניו להפריעו בשקידת התורה.

פעם באמצע לימודו, נצרך הגאון רבי זלמלה זצ"ל לאיזה ספר לעיין בו, וכשחיפשו בארון הספרים ראה כי ספר זה נמצא מאחורי ארגז גדול שהניחו שם, ארגז שהיה כבד מאד, וכדי להזיזו היה צריך כמה אנשים מפני כובדו.

ר' זלמלה שחשקו העצום לתורה היה מפליא, והוא רצה בכל מאודו לעיין בספר זה, התחיל לומר ולשנן בפיו את מאמר חז"ל "לא בשמים היא, שאפילו תורה בשמים, נעלה אליה ללומדה, ואם היא מעבר

היה שם ממש חרדת אלוקים! תפילות נרגשות כל אחד עם הבקשות שלו, זה היה מאוד מאוד מרגש ומרומם וגם אני עצמי ניצלתי את הזמן הזה כדי לבקש על הדברים החשובים לי, שהילדים שלי יעלו ויצליחו בס"ד במעלות התורה והחסידות, שיצליחו בכל אשר יפנו ועוד ועוד."

מזכה הרבים וגבאי הצדקה הרב יוחנן בריזל מספר על ה'ילד' בן ה-83 שרצה לשכוח שהוא יהודי, אבל לא הצליח לשכוח את המצווה שקיימו בבית הוריו בשמחה גדולה

מאת: יוחנן וסרמן

וְיִבְרָתֶם אֶת כָּל מִצְוֹת ד' (טו לט)

בפרשתנו אנו לומדים שלפעמים יהודי יכול להחזיק במצווה אחת, ולהיזכר ממנה בכל המצוות כולן, משום שהיא מעוררת אותו לשאר מצוות התורה.

ידוע שישנן כמה מצוות השקולות כנגד כל התורה כולה, כמו שבת, ציצית, תורה ועוד, אבל הן אמת הדבר שבכוחה של אחת ואחד ממצוות התורה לשמש מנחת זיכרון ולקרב יהודי שתעה ואיבד את הדרך אל התורה כולה.

ובמה תלוי הדבר?

על פניו הדבר תלוי בעיקרון בזיכרונות שמעלה המצווה הזאת אצל היהודי שהתרחק, ושורש הדברים כבר מופיע גמרא במסכת שבת דף קל: "תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' - עדיין עושין אותה בשמחה".

ועל כך נספר כאן מעשה נפלא ששמענו באחרונה מאת מקרב הלבבות הרב יוחנן בריזל, אשר זה עשרות בשנים זוכה לפעול גדולות ונצורות לקירוב יהודים תועים לאביהם שבשמים, רובם תינוקות שנשבו לבין הקומוניסטים ברוסיה ובשאר ארצות חבר העמים הסובייטי, שפעל במרץ כדי למחוק את רישומה של היהדות מביניהם.

בשנה האחרונה ערך הרב בריזל את ליל הסדר בעיר ינוקובה שבפאתי מוסקבה בירת רוסיה. מאז פרצה המלחמה הפכה רוסיה מבודדת ורבים חוששים להיכנס לשטחה, הרב בריזל התבקש לבוא במסירות נפש כדי למלא מקומם של פעילים אחרים שפחדים להגיע, והוא אכן החל לפעול בעיקר ברוסיה בשנתיים האחרונות, וביתר שאת בעיר ינוקובה, שהינה מקום ריכוז של סטודנטים יהודים רבים, הלומדים באוניברסיטאות ובמכללות במוסקבה ובסביבתה, ומחפשים מקום מגורים במחיר מוזל. העיר ינוקובה קרובה מאוד לבירה מחד, אבל היא עיר צדדית מאידך, ולכן היא מהווה ריכוז ענק לסטודנטים מכל רחבי הפדרציה הרוסית, בהם גם אלפי סטודנטים יהודים.

"כדי לארגן ליל סדר ציבורי, צריכים לעבוד קשה מאוד", אומר הרב בריזל. "קודם כל צריכים לגייס ציבור לעניין. רוב האנשים

שמשתתפים לא יבואו אם לא יסבירו להם למה זה חשוב. הם הרי לא נמצאים ברמה כזאת של קשר עם היהדות עד כדי כך שיבואו לקימו של איזה טקס עתיק. מבחינתם לבוא לשיעור חצי שעה בשבוע כדי לשמוע קצת יהדות זה די והותר, זה מחבר אותם לשורשים היהודים שלהם ובוזה נגמר הסיפור. "התקשרתי אליהם אחד אחד, להזמין אותם לליל הסדר, להסביר להם עד כמה הערב הזה חשוב במעגל השנה היהודי, נתתי להם להבין כמה אבותיהם התאמצו כל כך כדי להגיע ללילה סדר כשבידם מצות ויין לארבע כוסות, וב"ה היתה היענות נרחבת.

"לא אחד ולא שניים שאלו אותי: "אבל הרב, כמה זה עולה?", אמרתי להם, "זה בחינם, אבל אם אתה רוצה לתת לי משהו בתמורה לזה שאני מארח אותך בליל הסדר, אני מבקש שתביא איתך עוד כמה אורחים יהודים!".

"בליל הסדר עצמו, אני תמיד משתדל לתת להם איזה משהו שיביא אותם לשיא ההתרגשות, משהו שייצר להם כחוויה מיוחדת. פתחתי את המהלך הזה מיד אחרי הדלקת נרות, בדרשה שנשאתי במיוחד לנשים שהדליקו נרות, חלקן הדליקו נרות חג בפעם הראשונה בחייהן! היו גם כמה מבוגרות שזכרו עוד שאימהות

אותי לינוקובה. הוא התעניין מאוד בעניין, כוהוא שמע שיש ליל הסדר, הוא החליט שהוא עושה לסבא שלו הפתעה. "הנכד ידע שהסבא שלו לא יבוא מרצונו לליל הסדר. הוא קומוניסט אמיתי, גם אחרי נפילת ברית המועצות הוא המשיך להתגנע למשטר הקמוניסטי, האיש הכי נערץ עליו זה כנראה סטאלין ימ"ש. אז מה עשה הנכד? הוא הזמין את כל המשפחה לאיזה טקס שהוא המציא שהאוניברסיטה שלו עורכת כביכול, ושבנו הוא צפוי לקבל פרס. הם הגיעו כולם, כולל הסבא שנסע את כל הדרך ברכבת למרות גילו המתקדם, ואז הנכד לקח אותם בהפתעה לליל הסדר. "הסבא הופתע למצוא את עצמו באמצע טקס יהודי, אבל ברגע שהוא ראה אותי נכנס עם הקיטל הלבן, התעורר הזיק היהודי שלו, והוא נזכר בליל הסדר שהיה אצל אבא שלו בבית.

הוא אמר לי, אני יודע לשאול את ה'פיר קושיות'

"הוא ניגש אלי ואמר לי "שלום עליכם, איך בין אלכסנדר", אני ילד יהודי, הוא אמר לי, אני יודע לשאול את ה'פיר קושיות', והוא התחיל לומר לי את הקושיות עם התרגום לידיש.

"אמרת לי, "ר' אלכסנדר היום אתה יושב לידי ועוזר לי לערוך את הסדר", הוא כל כך התרגש וכל הזמן הוא נזכר בעוד דברים. התברר שכשהוא היה ילד, ליל הסדר היה הזמן הכי שמח בשנה, כל הבית שלהם היה מואר וההורים היו שמחים עם הילדים שמחה גדולה. זה נשאר חקוק בלב שלו, למרות שעברו כל כך הרבה שנים שבהן לא רצה שום קשר עם היהדות.

"כמוכן שהייתי צריך לעזור לו הרבה, כי כבר יותר מ-70 שנה חלפו מאז חגג ליל הסדר בפעם האחרונה, אבל הרבה מאוד דברים הוא זכר היטב, הוא ידע שיש כרפס ויש מרור, הוא אפילו זכר שמברכים 'בורא אדמה' על הכרפס, הייתי צריך לעזור לו לומר את הברכה עם הנוסח המלא שלה. זה היה מאוד מאוד מרגש.

"כמוכן שלמחרת, בלילה סדר השני הוא הופיע שוב והפעם הוא כבר ממש היה בעניינים, ולאחר מכן הוא ביקש להישאר גם כמה ימים נוספים, ב'חול המועד', כי הוא לא רצה לוותר על האווירה המיוחדת של פסח, אחרי שהתעורר אצלו הזיק היהודי. כמוכן שנתתי לו עליה לתורה 'ר' אלכסנדר בן ר' ראובן הלוי', והוא נורא התרגש, ממש זלגו דמעות מעיניו. הוא אמר לי שזאת הפעם הראשונה שהוא עולה לתורה, כי כשהגיע לגיל בר מצווה הוא כבר היה קומוניסט נלהב ולא רצה לשמוע בכלל על עליה לתורה. כמוכן שנשארתי אתו בקשר ובעזרה אני מקווה שהוא יתחיל בקרוב להניח תפילין כל יום, אנחנו עובדים על זה בס"ד, יחד עם הנכד שמאוד רוצה שהסבא יתחיל לחיות כיהודי, הוא אומר שזה הפך את סבא שלו לאדם צעיר, ונפח בו רוח חיים חדשה אחרי שכבר היה פנסינר זקן וחסר חיים.

"כשחזרתי לארץ, חשבת לי לעצמי, שגם אם הייתי עושה את כל המסע הזה רק כדי לפגוש את אלכסנדר ולהעיר אצלו את הניצוץ היהודי, היה שווה כל המאמץ, על אחת כמה וכמה שב"ה זכינו להאיר את האור היהודי בליבותיהם של עוד כמה וכמה צעירים ומבוגרים במהלך הימים האלו ששהינו שם".

והסבתות שלהן היו מקפידות על זה עוד תחת המשטר הסובייטי. "אחרי הדרשה הזאת שהכניסה אותם לאווירה של החג, התחלנו לערוך את ליל הסדר בשמחה גדולה, וכשהגיע הרגע של 'כאן הבן שואל', אמרתי להם שזאת עת רצון מיוחדת מאוד, וכל אחד יכול עכשיו לבקש ולהתפלל על הדברים החשובים שלו. הכרזתי על מספר דקות של דממה, שכל אחד יתפלל בלחש וישפוך את צקון לבו, שהילד יצליח במבחנים באוניברסיטה, שהפרנסה תשתפר, שלא יגייסו להם אף אחד מהמשפחה למלחמה הקשה באוקראינה, כל אחד והבקשה שלן הדברים שחשובים לו ושמדאיגים אותו. הצעתי להם להתפלל שהילדים שלהם יזכו להתחתן דווקא עם יהודים, ולא יתבללו חלילה בין הגויים.

"היה שם ממש חרדת אלוקים! תפילות נרגשות כל אחד עם הבקשות שלו, זה היה מאוד מאוד מרגש ומרומם וגם אני עצמי ניצלתי את הזמן הזה כדי לבקש על הדברים החשובים לי, שהילדים שלי יעלו ויצליחו בס"ד במעלות התורה והחסידות, שיצליחו בכל אשר יפנו ועוד ועוד".

בסופו של דבר גנב את האפיקומן אחד הילדים, בן 83...

"אחרי שעשיתי את האווירה, סיפרתי להם שיש מנהג שהילדים גונבים את האפיקומן, אבל האמת שלא היו שם הרבה ילדים. בעיקר סטודנטים צעירים וגם כמה אנשים יותר מבוגרים. חלק מהילדים התביישו, ובסך הכל היו כמה בודדים שלקחו חלק בניסיון לגנוב את האפיקומן, בזמן שכל השאר עקבו אחריהם. בסופו של דבר גנב את האפיקומן אחד הילדים, בן 83...

"בטח אתם שואלים, מה זאת אומרת ילד בן 83? הוא כבר די מבוגר בגיל הזה... אז נכון, מדובר ביהודי מבוגר, שהגיע ממרחק של מאות קילומטרים. היהודי הזה, שמו אלכס, והשם המלא שלו הוא אלכסנדר בן ר' ראובן הלוי.

"מה הסיפור עם אלכסנדר הזה? אני אספר לכם! היהודי הזה גדל בבית שבו שמרו תורה ומצוות, וגם היו חוגגים את ליל הסדר כדת וכדין. הוא עוד זוכר שהוא הצליח שנה אחת לגנוב את האפיקומן של אבא שלו, לפני קרוב ל-80 שנה.

"אבל הקומוניסטים הצליחו לנתק אותו מכל קשר ליהדות. הוא גדל, הפך חבר בתנועת הקומוסמול, שכח מאיפה הוא בא ושקע בחיי הגויות. רק כשהיה צריך להתחתן הוא השתדל להתחתן עם נערה יהודייה. חוץ מזה הוא לא שמר על שום קשר עם היהדות. הוא התקבל לעבודה בתעשייה הביטחונית של המשטר הקומוניסטי, ועבד בה במשך עשרות שנים. אחרי נפילת הברזל הוא כבר היה אז כבן חמישים, והצליח לשמור על מקומו בעבודה בתעשייה הביטחונית על אף כל ההתפוכות שהתחוללו אז ברוסיה.

"מה קרה שהוא הגיע מהרי אוראל הרחוקים, שם הוא מתגורר, לליל הסדר בינוקובה? ובכן, הנכד שלו לומד במוסקבה באוניברסיטה וישן בינוקובה, שם הוא נתקל בפעילות הקירוב של האנשים שהביאו

בסדר ליל שבועות, ישבתי בהיכל הישיבה והתבוננתי בתלמידים. התחלתי לשחזר כיצד כל אחד מהם הגיע לישיבה. החלטתי שאני מברר איתם למחרת מהו הדבר שגרם להם לעשות מהפך אדיר בחייהם, מנערי רחוב לבני עליה

שיחה עם ראש ישיבת 'אחינו' הרה"ג רבי מיכאל ברלין שליט"א,
על הדרך לחבר את התלמידים ללימוד הגמרא בהבנה.

אלעזר גולדברג

בישיבה כמו 'ישיבת אחינו' לאנשי הצוות יש דילמה תמידית מהי הדרך הנכונה לגרום לכל תלמיד להבין את הגמרא וליהנות מהלימוד, בפרט כאשר מסביב יש אוקיינוס של תאוות העולם הזה המפתים לצאת מכותלי בית המדרש. בשיחה עם ראש הישיבה הרב ברלין שליט"א אנו מתוודעים כיצד ניתן להתמודד ביצירתיות עם דילמה זו ובהצלחה רבה.

בסדר ליל שבועות, פותח הרב ברלין, ישבתי בהיכל הישיבה והתבוננתי בתלמידים. התחלתי לשחזר כיצד כל אחד מהם הגיע לישיבה כשהוא כמעט ואינו יודע מהי ישיבה ומהו לימוד גמרא וכעת הוא בן ישיבה לכל דבר ומתעתד לעלות ל'ישיבה גדולה' למצויינים. החלטתי שאני מברר איתם למחרת מהו הדבר שגרם להם לעשות מהפך אדיר בחייהם, מנערי רחוב לבני עליה.

ואכן, לאחר הסעודה ומנוחת החג, פגשתי באחד הבחורים שלומד מספר שנים בישיבה ומתעתד ללמוד באחת מהישיבות המצויינות. התעניינתי בשלומו ומה הדבר שקידם אותו והביא אותו להיות בן עליה כפי שהוא כעת. הוא סיפר שבתקופה בה נכנס לישיבה, לא הרגיש שום טעם בלימוד ולא הבין כלום והדבר היחיד שהטריד אותו היה הציון של המבחן, כדי שיוכל להראות לאמו שהוא מצליח בישיבה ולעשות לה בכך נחת. לצורך כך הוא היה בתחילה מעתיק במבחנים מחבריו שהבינו וזכרו את החומר הלימודי... לאחר שמגיד השיעור הבחין שהוא מעתיק, בירר אצלו את הסיבה וכשהתברר לו מדוע הוא מתאמץ להשיג ציונים טובים, הרגיע אותו וביקש שיפסיק להעתיק ובתמורה הוא יתחשב בכתיבת הציון למרות שאינו יודע את החומר.

הוא לא הכיר ולא ידע איך להתמודד עם חוסר ההבנה הבסיסי שלו

כשמעתי את סיפורו, נזכרתי בתקופה שהוא נכנס לישיבה לפני מספר שנים. הוא הגיע מבית ספר תורני, נער מוכשר וחכם שמבין עניין, אבל את השפה של הגמרא הוא לא הכיר ולא ידע איך להתמודד עם חוסר ההבנה הבסיסי שלו. בקבוצה של השיעורים

הרגילים הוא לא הצליח למרות שניסה והתאמץ. שאלתי אותו: מה הדבר שאיפשר לך בסופו של דבר להתחבר ללימוד וליהנות ממנו? הוא השיב לי שהתוכנית שלנו לפצל את השיעורים לקבוצות קטנות ויותר אישיות, היא שאיפשרה לו ללבו כל שאלה בגמרא, להבין אותה עד הסוף ודרך זה לראות את חכמתה האינסופית של התורה הקדושה ולהתחבר לזה בלי יכולת להפסיק.

התוכנית הזאת קיימת מזה מספר שנים. ראיתי ששיעור של עשרים או שלושים בחורים אינו מקדם את כולם, כי חלקם מבינים את החומר מהר יותר וחלקם לא, מה שגורם להם להשתעמם בשיעורים ואט אט להתנתק לגמרי מהרצון להבין את הגמרא. ידעתי שלא מדובר בבעיה טיפולית שאפשר לפתור באמצעות שיחות או טיפול רפואי, אלא בבעיה בסיסית של חוסר הבנה כיצד נגשים ללימוד סוגיה בגמרא, מאחר והשפה הארמית היא שפה חדשה עבורם וגם הצורה בה בנויה כל סוגיה אינה מוכרת לרבים מהנערים הללו שהגיעו מעולמות אחרים, עם התמודדויות אחרות לגמרי. בחור

מה בדיוק היה קשה לאב"י בדברי המשנה וכיצד קושייתו מתיישבת עם תירוצו של רבא. כך הם מבינים עד כמה לימוד הגמרא באמת מאתגר ומי שמצליח להבין את החומר היטב מצליח באתגר ונהנה מאוד.

אותו בחור המשיך וסיפר בעיניים בורקות: השיעורים המצומצמים הללו, הם שהעניקו לי את תחושת החיבור הגדולה ללימוד הגמרא, הרגשתי שיש לי בשביל מה להתאמץ כי כל דבר שאני לא מבין, גם דברים בסיסיים ביותר כמו 'מה ההבדל בין משנה לגמרא' אני יכול ללבן עם הרב והוא יסביר לי בסבלנות עד שאבין היטב. כך הגעתי למצבי כיום שאינני מסוגל להפסיק ללמוד גמרא, רש"י, תוספות ומפרשים בעיון ובהבנה.

עד כמה זה החדיר לי ולחברי לעצמות את מתיקות הלימוד, סיים הבחור, יעיד המעשה הבא: בשנה הראשונה שנכנסנו לישיבה, היינו קבוצה של שלושה בחורים שנמסר לנו שיעור פרטני. אחד מאיתנו לא הצליח לשרוד בישיבה. נפגשנו ב'בין הזמנים' האחרון לארוחת ערב משותפת והעלנו זיכרונות מהשנה הראשונה ב'ישיבת אחינו'. אותו בחור שיצא מהישיבה נזכר באותם חודשים ואמר: אם היום אני פותח מידי פעם דף גמרא, זה בזכות אותו שיעור שהקנה לי את הכלים כיצד לגשת אל הגמרא, כך היום אני מסוגל להבין סוגיה וליהנות מהלימוד!

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

שאינו מבין מנסה בתחילה לברר עם מגיד השיעור את הענין אך לאחר שהסבר נוסף אינו מועיל, הרב מוכרח להמשיך הלאה ומי שלא מוכשר במיוחד ובעל תפיסה מהירה פשוט לא מצליח להבין הרבה וזה יוצר אצלו תחושה של תסכול רב וכשמגיע המבחן השבועי והוא מקבל ציון נמוך נכנסת אל הלב תחושת כישלון צורב. כדי להקל על התלמידים, החלטנו לפצל את השיעורים הקיימים למספר קבוצות קטנות של ארבעה או חמישה בחורים, לכל קבוצה כזאת נמסר שיעור של שעה בזמן שונה. בדרך זו מתאפשר להם לשאול ולברר יותר עם מגיד השיעור כל מילה ושורה בגמרא, כאילו הם לומדים במעין שיעור פרטי עם הרב. מלבד זאת הם מרגישים שהם לא שונים מהאחרים, כי גם הם נכנסים ל'שיעור', לכיתה עם לוח ושכפולים והרב מוסר שיעור ממושי לכמה תלמידים יחד. הפיצול הזה אינו נמשך כל היום, אלא בשיעור העיון בלבד ובשאר היום הם לומדים יחד עם שאר חבריהם, מה שמשדר להם שכולם אהובים ומוצלחים ואין אחד שהוא ב'הקבצה א' ואחר שהוא ב'הקבצה ב'.

כך זה נמשך במשך מספר חודשים בתחילת השנה, עד אמצע 'זמן חורף'.

את המהפך קשה לתאר במילים!

מה שהתוכנית הזאת עשתה לתלמידים קשה לתאר במילים. כל אחד מאלו שהשתתפו בה נעשה מסוגל להבין היטב את הגמרא,

המשך מעמוד 9 | רבי אליעזר טורק שליט"א

שאין דומה לו. עבודתו היא איפוא לארוב לאדם להכשילו ולהתקילו. פעם הוא בא בצורה כזו, ופעם בא בצורה אחרת, אך לעולם אינו מתייחס או מרים ידים. אם האדם לא פוקח עיניים לזהות אותו, הוא עוד עלול להשתכנע כי פעולתו היא לשם שמים, והרי הוא בכלל עושה מצוה ולא עבירה, ועד שיבחין בטעותו הוא כבר יהיה שבוי בידי יצרו, ויהיה קשה לו להשתחרר מבין ציפורניו.

זה מה שאירע למרגלים. היצר טמן פח לרגלם, והלכו שולל אחר מראה עיניהם, חזיון תעתועים שתעתע בהם.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

שקוע כל ימיו בלימוד התורה.

דוגמא קלה לשקיעותו הגדולה בתורה, ציין רבי מרדכי, כי סיפר לו יהודי מבתי הונגריין, כי פגש פעם בשעה מאוחרת בלילה את אביו רבי אלתר, בהיותו למעלה מגיל שמונים, כשהוא יוצא עם נעלי בית לרחוב. היה זה בלילה חורפי וסוער, כשבחוץ ניתך גשם זלעפות. כשהלה התפלא לפשר מעשיו, השיב לו רבי אלתר: "אני מתקשה בהבנת התוספות, ומחפש מישהו שיוכל לעזור לי..."

עלינו ללמוד מן הדברים יסוד אחד; היצר הרע מצוי באדם משעת יצירתו ועד נשימת רוחו האחרונה. הוא זקן מופלג ובעל נסיון רב

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

חשבתי שאני לא רואה טוב, או שהוא לא שמע טוב את ההסבר שלי: "מי שמגיע לו ארטיק חלבי, שירים אצבע!". ידו של מוישי נשארה מונפת אל על, בביטחון מלא. היה לי ברור שזה לא ייתכן, אבל לא רציתי להשפיל אותו

על מוישי, התלמיד שהחכים את רבו ונתן לי שיעור חשוב בחינוך...

הרב עמרם בינעט

וְנִהֵי בְּעֵינַיִנוּ פְּחָגְבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם (ג' לג)

במשך עשרים שנות הוראה, זכיתי ללמד כ-500 תלמידים ב"ה. אבל אחד מהם, נקרא לו מוישי לצורך העניין, דווקא לימד אותי שיעור חשוב מאוד בחינוך, ותתפלאו לשמוע שהוא דווקא לא היה ילד מבריק במיוחד.

למעשה מוישי היה ילד בינוני, וכשאני אומר 'בינוני' אני מדבר בשפה של מלמדים שלפעמים נוטים לכנות כך ילדים חלשים. לפעמים 'בינוני' זאת דרך מכובסת לומר 'חלש'.

מה זה אומר חלש? ובכן, הכישרונות שלו לא היו בשמים כמו שאתם בוודאי מתארים לעצמכם, הוא היה צריך להתאמץ כדי להבין כל דבר, הציונים שלו במבחנים אף פעם לא היו יותר גבוהים מ-70 ואם מאוד מאוד השתדלתי להוציא אותו טוב הוא יכול היה להגיע אולי ל-78 ובמקסימום ל-80 פעם אחת או שתיים.

מטבע הדברים הוא גם לא מאוד השקיע, כי כמה אפשר להשקיע כשאתה לא קוצר הצלחות? הוא כן היה ילד צמא ידע, השתתף בשיעורים אהב ללמוד דברים חדשים, אבל לא התאמץ לזכור הכל ולהבין הכל, מה שנכנס נכנס, מה שלא נכנס לא נכנס, הוא לא עשה מזה עסק.

אני זוכר שפעם הבאתי לו מבחן עם ציון די נמוך גם ביחס למה שהוא היה רגיל לקבל, והלב שלי נצבט מחמלה. אבל הוא לקח את המבחן ופשוט שלח אותו לגניזה בלי להסתכל בו אפילו, זה בכלל לא ענין אותו כמה הוא קיבל במבחן.

כך נמשך הדבר עד תקופת אדר פחות או יותר. הוא היה ילד נחמד, חיובי, לא הפריע לי יותר מדי ואפילו התבלט בדברים אחרים כמו תפילה בחשק והתלהבות למשל, או ביחס לחברים וכדו'.

לפני פסח עשינו 'חזרה' גדולה על כל החומר שלמדנו בתקופה האחרונה, וזה הסתכם בדף וחצי של גמרא, שלושה עמודים. אמרתי לילדים, חברה, יש לכם עכשיו שעה וחצי לחזור, מי שיודע לומר לי את הגמרא שקלא וטריא, מקבל ממני שלגון חלבי יקר. תתחילו להשקיע. הילדים אכן התנפלו על הגמרא בהתלהבות והתחילו ללמוד, היו כמה שמהר מאוד התייאשו ונשרו, והיו אחרים שהמשיכו ללמוד והשלימו את הכל.

אחרי שעה וחצי אני עוצר אותם ואומר להם: "מי שמגיע לו ארטיק, ומסוגל להיבחן עמוד וחצי שירים אצבע".

12 ילדים מרימים אצבע, ועוד אחד... מוישי!

12 ילדים מרימים אצבע, ועוד אחד... מוישי! חשבתי שאני לא רואה טוב, או שהוא לא שמע טוב את ההסבר שלי: "מי שמגיע לו ארטיק חלבי שהבטחתי למי שמסוגל להיבחן דף וחצי בגמרא, שירים אצבע!".

ידו של מוישי נשארה מונפת אל על, בביטחון מלא, אצבעו זקופה בסיפוק גדול, מגיע לו ארטיק!

היה לי ברור שזה לא ייתכן, אבל לא רציתי להשפיל אותו לפני כל הכתה. אמרתי להם שיבואו אחרי לחדר צוות ואני אחלק להם שם את הארטיקים. בחנתי אותם קלות כדי שידעו שזה באמת רק למי שיודע להיבחן דף וחצי, ונתתי ל-12 הילדים את הארטיקים.

כשהגיע תורו של מוישי אמרתי לו: "מוישי יקירי, אתה באמת יודע דף וחצי?", הוא השיב לי בביטחון מלא "לא".

"אז למה אתה טוען שמגיע לך ארטיק? אתה סתם עושה לעצמך בושות!".

"הרבה", אמר לי מוישי, "אני אומנם לא יודע דף וחצי, אבל שש שורות אני כן יודע, והרבה יודע שכדי שאני אדע שש שורות שקלא וטריא בעל פה, אני צריך להשקיע לפחות כמו ששלומי ושורליק ואלחנן משקיעים כדי לדעת דף וחצי. אם להם מגיע ארטיק חלבי, גם לי מגיע!".

נשארתי עם פה פעור. מה אומר ומה אדבר, הוא צודק! אמרתי לו: "נצחתני בני נצחתני! אתה צודק, מגיע לך ארטיק חלבי

ואפילו שני ארטיקים! הנה, קח עכשיו אחד, ותחזור אלי יותר מאוחר
אני אתן לך ארטיק נוסף!"

הסיפור הזה תפס אותי כל כך חזק ולא נתן לי מנוחה

הסיפור הזה תפס אותי כל כך חזק ולא נתן לי מנוחה. קודם כל
התלהבתי מהילד, הוא עשה את זה בכזה חן ובכזה נועם, שגם אם
הוא לא היה צודק הייתי נותן לו ארטיק. על אחת כמה וכמה שהוא
צדק, הוא אמר לי מוסר נוקב בלי שהתכוון בכלל.

חצי שנה הילד הזה לומד אצלי ואפילו פעם אחת לא נתתי לו ציון
100. זה כישלון שלו או כישלון שלי???

אני חושב שזה כישלון שלי! אולי לא כל שבוע הגיע לו 100, לא
תמיד הוא השקיע את כל הנשמה. אבל היו מקרים כאלו שהוא
השקיע את כל הנשמה ובאותם מקרים הגיע לו הציון הגבוה ביותר.
לא די בכך שהוא לא מתקשה בעצם ההבנה והזיכרון של החומר, אני
צריך להוסיף עוד תסכול על תסכולו בכך שאני מונע ממנו ציונים

טובים והטבות שנותנים רק לילדים שמצליחים בלימודים???

במשך כל התקופה של בין הזמנים של חוד שניסן הרהרתי בעניין,
ובתחילת זמן הקיץ החלטתי שאני הולך אתו למבצע מיוחד. בכל
פעם שעשיתי מבחן, אני תחמתי עבורו את החומר מראש ואמרת
לו, מוישי, אתה לא צריך ללמוד את הכל, אתה לומד רק עשר שורות
ועל זה המבחן שלך, אם תדע את כל העשר אתה מקבל 100 במבחן!
עשיתי לו מבחנים מיוחדים, והוא קיבל 100! לא כל שבוע, לפעמים
הוא קיבל 95, לפעמים אפילו פחות מ-90, אבל כשהוא השקיע
באמת הוא קיבל 100, כמו כל ילד אחר.

פתאום שמתי לב לדבר מאוד מעניין. בכל פעם שהחזרתי לו מבחן, לא
רק שהוא הציץ לבדוק מה הציון, אלא שהוא גם הגיב בהתאם, אם הציון
היה 100 היה מתפשט על פניו חיוך של סיפוק ואם הוא קיבל 85 יכולת
לראות אכזבה. ציון של 95 היה מוציא אותו ניוח וציון של 98 הוציא
אותו מהכלים "חבל שלא התאמצתי עוד קצת והייתי מגיע ל-100".

גיליתי ביתר שאת את מה שכולם יודעים אבל אז זה התחדד לי מול
העיניים: ילד שמרגיש שיש לו סיכוי, רוצה להשקיע ולהצליח. ילד
שיודע שאין לו סיכוי, מראש לא מתאמץ בכלל.

השיעור שהוא לימד אותי ליווה אותי שנים רבות

מוישי כבר מזמן לא ילד, אבל השיעור שהוא לימד אותי ליווה אותי
שנים רבות קדימה.

יתירה מזאת, עם הזמן הבנתי שזה לא רק עניין של ציונים, אלא גם
עניין של מידת הערכה וזה לא רק בלימוד אלא בכל התחומים.

אנחנו תמיד נוטים לשבח את הילדים שמתפללים בקול גדול
ובהתלהבות. אבל אנחנו שוכחים שזה מגיע במידה רבה מתכונות
הנפש. יש ילד שיש לו את הגישה לתפילה בקול, יש לו חוש מוזיקלי
או שהוא אוהב להתבטא בקול ולכן הוא תמיד ישיר בקול ויתפלל
בקול, ויש ילד שהטבע שלו שקט יותר, מופנם יותר. בגלל זה צריכים

להתייחס אליו כילד שלא מתפלל? אדרבה, אם אנחנו נפגין כלפיו
הערכה על ההתקדמות שהוא עושה ברמה שלו ולפי יכולותיו,
אנחנו נעודד אותו יותר להשקיע בתפילה.
זה נכון גם לגבי מידות טובות וכן ביחס לכל דבר אחר.
אבל אליה וקוץ בה!

צריכים להיזהר מאוד שלא להיכנס למצב של 'ציפיות נמוכות'.
זה שדה מוקשים מסוכן מאוד. אם אתה נותן לילד את התחושה
שבמקרה שלו מספיק שהוא יודע חצי מהחומר השבועי וזה ראוי
להערכה כמו שילד אחר יודע את כל החומר השבועי, אתה גורם
לו למסגר את עצמו כילד 'בינוני' מהסוג של הבינוני שדיברנו עליו
בתחילת המאמר...

לפעמים זה יכול לגרום להרס הרבה יותר גדול מחוסר ההערכה.
לכן צריכים לעשות את זה בזהירות רבה, קודם כל לבחון איך הילד
תופס את עצמו, אם הוא מחזיק מעצמו כאחד שמסוגל ליותר אסור
לשבור אותו ולומר לו שהוא מסוגל רק לחצי.

יש ווארט יפה על מה שכתוב בפרשתינו שהמרגלים אמרו "ונהי
בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם", מי שרואה את עצמו חגב,
אנשים אחרים מסתכלים עליו בהתאם. אבל האמת שזה עובד גם
בכיוון ההפוך, אם אנשים מסתכלים על 'חגב' כמו על איש חשוב,
הוא מתחיל בסופו של דבר להסתכל על עצמו באותה צורה ומקבל
חשיבות וזקיפות קומה בינו ובין עצמו.

לכן, גם אם הילד תופס את עצמו כילד חלש, לא צריכים להתפתות
לזה בקלות. לפעמים הוא פשוט עושה לעצמו הנחות. אדרבה,
לפעמים התפקיד שלנו הוא להעלות את הציפיות, לצפות ממנו
ליותר ולגרום לו להבין שהוא מסוגל ליותר.

רק במקרה שזה מוכח שאכן כך הוא המצב וזה ברור שהוא באמת
חלש, והוא גם מכיר בכך, אפשר לגשת לכיוון הזה.

היו כמה שנים שפעלתי בשיטה אחרת: הייתי נותן ציון כפול לכל מבחן.
ציון אחד על רמתה ידע וציון נוסף על מידת ההשקעה. אבל זה לא
מתאים לכל ילד, ולא תמיד המלמד יכול להעריך בצורה מדויקת כמה
באמת כל ילד משקיע, וצריכים הרבה מאוד זהירות בנושאים הללו.

כמובן שהמנעד רחב מאוד, לא הילדים שאינם חזקים הם כבר
חלשים. יש ילדים שהם באמת בינוניים כפשוטם, בינוניים מהסוג
הבינוני שמסוגל לדעת שלושה רבעים מהחומר או 80 אחוז ממנו.
ילדים כאלו צריכים לעשות מבחן כמו לכולם, ופשוט להחליק
להם קצת כשבודקים להם את התשובות, לא להיכנס איתם לפינות
ולהשתדל תמיד לפרש את התשובה שלהם לכיוון הנכון כדי לסייע
להם לקבל ציון גבוה יותר.

האמת שזה נושא רחב מאוד ואפשר לכתוב עליו ספר שלם, אבל
אני מביא את הסיפור הזה רק כדי לעורר למחשבה על כך, וכל מחנך
יעשה כהבנתו בחמלת ה' עליו.

ואם כבר מדברים על תובנות ועל דברים שלמדנו מהניסיון בשדה
החינוך, אז הנה עוד תובנה אחת חשובה - יותר חשוב מהכל זה להתפלל
לקב"ה שיאיר את עינינו ויכוון את צעדינו שנוכל להועיל ולא להזיק,
לבנות ולא להרוס, לנטוש ולא לעקור. ואידך פירושא הוא, זיל גמור.

נעץ בי ר' אייזיק את עיניו החכמות ואמר: "זאת אומרת שהבהמה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה..." שתקתי שוב כלא מבין, ור' אייזיק המשיך והסביר: "אתם הולכים לעשות חסד עם ילדים יהודים, במקרה הם גם הילדים שלך..."

על מעשים טובים וכוונות טובות

הרב ישראל ליוש

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן... (יגב)

יש בכוח הכוונה לפרש את המעשה הסתמי לעונן חמור מאוד. ואת הנקודה הזו היה עליהם ללמוד ממרים הנביאה, כי אף שהמעשה שעשתה היה נתון לפרשנות, הוא לא היה מעשה רע מצד עצמו, היא בסך הכל סיפרה את שהיה ידוע, ותמחה 'הרק אך במשה דבר ה'...?' ומשה רבינו, ברוב ענוותנותו, אף מחל לה בלב שלם, וכלל לא ראה בכך פגיעה, מבחינתו היה זה כאילו דברה על דומם, ובכל זאת נענשה, כי המעשה בכללותו עם כל מאפייניו, היה בו משום לשון הרע, ואת זה היה על המרגלים ללמוד ולקחת מוסר שאף מעשה שהוא לכאורה תמים, נמדד לפי המניעים, הכוונה והתנאים החיצוניים.

אם במדה רעה כך, מדה טובה מרובה, על אחת כמה וכמה, כפי שנספר בסיפורים הבאים:

פעם חלה אחד מילדי, סיפר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, לקחת את שאר ילדי לבית אימי, כדי שלא ידבקו מהילד החולה. בדרך פגשתי את הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, "בוקר טוב! ר' שלום" פנה אלי ר' אייזיק. החזרתי לו ברכת שלום.

"להיכן הולכים?" התעניין ר' אייזיק. סיפרתי לו שאחד הילדים חולה, ועל כן אני לוקח את שאר הילדים לבית אימי, כדי שלא ידבקו... שתקנו קצת, ואז שואל אותי ר' אייזיק: "נו... אז מה?", לא הבנתי את השאלה והבטתי בו בעיניים תמהות...

"ולמה? בגלל מה...?" המשיך רק אייזיק לשאול... ושוב השבתי, את מה שהוא כבר ידע: "הילד חולה ולכן אני לוקח את שאר הילדים לבית אימי..."

נעץ בי ר' אייזיק את עיניו החכמות ואמר: "זאת אומרת שהבהמה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה..." שתקתי שוב כלא מבין, ור' אייזיק המשיך והסביר: "אתם הולכים לעשות חסד עם ילדים יהודים, במקרה הם גם הילדים שלך... גם הבהמות דואגות לוולדותיהן, אבל אדם שעושה כך הוא עושה מעשה חסד, הוא לא סתם דואג להם, צריך לחשוב ולכוון על עומק כוונת הפעולה..."

כששבתי לביתי בשערי חסד, מספר ר' שלום, אשתי באה לקראתי כשהיא נושא בידה שני דליי מים שהביאה מהבאר, הזדרזתי לעברה ולחשתי: "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודייה, שבמקרה זו גם אשתי..." ונטלתי מידה את דליי המים"

חצי שנה הדהדו באזני דבריו של ר' אייזיק, ובכל פעולה שעשיתי, אף הפשוטה ביותר, עם האשה, עם הילדים, כוונתי לשם מצוות

סמיכות פרשת המרגלים לפרשת מרים הנביאה שלקחה על עסקי דיבה, משום שדברה באחיה משה רבינו, מתבארת עפ"י דברי רש"י, מפני שהרשעים הללו ראו את שלקחה מרים על מעשיה ולא לקחו מוסר.

והסבר זה טעון ביאור מכמה טעמים: א. מדוע נענשו המרגלים על שלא לקחו מוסר, הרי היה עליהם להיענש על שהם דברו לשון הרע על ארץ ישראל, בדיוק כפי שנענשה מרים שדיברה באחיה. מהי, אם כן, ההדגשה שהם לקו על אי לקחת מוסר, יותר מאשר על עוון לשון הרע?

ב. מדוע היה על המרגלים ללמוד ממרים, הרי המקרים שונים בתכלית, מרים דברה על אדם, ולא סתם אדם, גדול הנביאים, מנהיג ישראל, ואילו הם דברו על הדומם?

ג. כבר תמה ה'אור החיים' הק': הרי מעשה הריגול מצד עצמו אין בו חיסרון ועבירה, מקובל לרגל מקום לפני שנכנסים לירש אותו. גם האנשים מצד עצמם היו צדיקים כפי שמעידה התורה 'כולם אנשים' ודרשו 'כשרים היו באותה שעה'. אם כן, היכן היתה טעותם?

לביאור הענין נקדים: ישנם מעשים שמצד עצמם אין בהם עבירה, ובכל זאת פעמים נדון אותם לשלילה ופעמים לחיוב, לפי התנאים החיצוניים: הצורה, המקום, הדיבורים שנשמעים מסביב המעשה ועוד, אף שאם נתעלם מענינים אלו, המעשה מצד עצמו אף אם אינו מעשה מצוה, הוא ודאי לא עבירה. וזאת משום שהתנאים החיצוניים הללו מעידים על כוונת המעשה, ועל עומק הרעיון של העושים אותו, ויש בכוחה של כוונה זו להפוך את המעשה הסתמי לעבירה חמורה.

זו היתה, אם כן, הטעות של המרגלים. בניגוד לחטא העגל שהיה מעשה חמור מצד עצמו, מרידה בקב"ה, חטא המרגלים לא היה מעשה שמצד עצמו יש בו חיסרון, הם לא עברו על אף סעיף בשולחן ערוך, כשהם ריגלו את הארץ. ואכן הם היו מרגלים מתוך כוונה אמיתית וכנה, על מנת לברר כיצד לקיים את מצוות הקב"ה בירושת ארץ ישראל, לא רק שלא היו נענשים, אדרבה, הם היו מקבלים שכר עבור מעשיהם, אלא שהקב"ה בוחן כליות ולב ידע את כוונתם הרעה, הוא ידע שהם באים לרגל את הארץ כדי לדבר עליה סרה, וכדברינו:

אני יכול לשתף במשהו שמאוד עזר לי בקושי של ההתחלה, עוד לפני שהתחלתי לסמן תשובות, הייתי עובר על כל השאלות וחילקתי לעצמי את השאלות לשני חלקים, אלו שאני בקי בהם וקל לי להשיב עליהם ואלו שיותר קשים לי,

שיחה עם הרב ירוחם שינקר, על השתתפותו בתוכנית 'דף היומי בהלכה'.

מאת: אלעזר גולדברג

• כמה זמן אתה משתתף בתוכנית 'דף היומי בהלכה' ובעקבות מה הצטרפת?

אני הצטרפתי לפני כשנה בערך. נרשמתי לתוכנית מאחר ובכולל בו אני לומד, כולל 'נחלת משה' במודיעין עילית, מתקיים שיעור יומי ב'דף היומי בהלכה' שנמשך כחצי שעה בשעות שבין הסדרים. מלבד הלימוד היומי במסגרת השיעור, אני חוזר על החומר ביום שישי ובשבת קודש וגם ביום המבחן בסוף החודש אני מוסיף ומשנן את החומר החודשי. כך אני מגיע מוכן למבחן ועובר אותו בהצלחה, בסייעתא דשמיא.

מאז שהצטרפתי לתוכנית אני רואה ברכה גדולה בדקדוק ההלכה. בכל פעם שאני נתקל בשאלה או ספק הנוגע להלכות שכבר למדנו במסגרת התוכנית, יש לי היכולת להכריע או לכל הפחות לדעת מתי יש לשאול מורה הוראה. זה בודאי מגביר את הדקדוק בהלכה שלי ושל בני ביתי.

אני מרגיש שאין קושי גדול ללמוד עמוד 'משנה ברורה' מידי יום. כמו בכל לימוד, מי שלומד ביסודיות ובקביעות, יצליח לדעת את החומר היטב ולהצליח בבחינה החודשית! לכן בודאי כדאי לכל אחד להצטרף לתוכנית שמועילה בהרבה מאוד עניינים יום יומיים הלכה למעשה. גם מי שמתקשה להצליח במבחנים החודשיים, אל לו ליפול ליאוש ולהפסיק ללמוד, כי אם הזמן יבוא ההרגל ובודאי יצליח. אני יכול לשתף במשהו שמאוד עזר לי בקושי של ההתחלה, עוד לפני שהתחלתי לסמן תשובות, הייתי עובר על כל השאלות וחילקתי לעצמי את השאלות לשני חלקים, אלו שאני בקי בהם וקל לי להשיב עליהם ואלו שיותר קשים לי, בתחילה השבתי על השאלות הקלות יותר ובסוף כשנשארו מעט שאלות יותר מורכבות, השקעתי בהם מחשבה וריכוז עד שהשבתי גם עליהם. בדרך זו הלחץ יורד והריכוז

עולה, כך ניתן בנקל לשלוף את הידיעות מהזיכרון. עצה טובה נוספת להצלחה ראיתי בעלון 'אז נדברו' בנוגע ללימוד הדף היומי בש"ס, שמי שמתקשה להתחיל מסכת שלמה, יעבור בתחילה על הנושאים שמובאים במסכת וחלק אותם לעצמו לנושאים קלים יותר ללימוד והבנה, כגון אגדות חז"ל והלכות פשוטות, ומאידך - לנושאים שדורשים מאמץ כגון סוגיות חמורות. כאשר יראה שאורך הסוגיות היותר קשות אינו כה גדול, זה יקל עליו להתחיל ומאחר שהתחיל יקבל סייעתא דשמיא לסיים. כך גם אפשר לעשות כעת עם תחילת לימוד הלכות שבת, להתבונן שלמרות שיש הרבה הלכות מורכבות עם הרבה פרטים, יש גם הלכות שיותר קל ללמוד ולזכור, כגון הלכות קידוש והבדלה ועוד, כך יהיה לו יותר קל להתחיל ללמוד את חלק ג' ולסיימו בהצלחה.

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
גלב"ע ר"ח אב תשע"ו

בשלב זה, לא יכל יותר שאת הרב פינקוס את הדברים, תפס בשתי ידיו את ההגה, וזעק מנהמת ליבו אל חלל הרכב, 'לבד?', 'היית לבד?', מאימתי יהודי נמצא לבד??? יהודי אף פעם לא לבד!!!, הקב"ה היה איתך בצומת, איך פחדת מכך שאתה לבד??.

על שני צדדי המשקפת ותעלולי יצה"ר

מאת: הרב צבי גטקר

פי אין ד' בקרבכם (יד מב)

כל מי שלומד את פרשתינו הלא פלא הוא, איך פתאום התהפכו היוצרות והגיעו לכוזה בטחון בכוחם לעלות ולנצח, על אף אזהרותיו של משה שהזהיר אותם "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם"? להיכן נעלם הפחד העצום שהיה להם אך אתמול, כאשר המרגלים שכנעו את כולם שלא יוכלו לעלות לארץ ישראל,

התשובה היא: 'משקפת' יש לה שני צדדים, צד אחד מגדיל ובצד הזה הכל נראה כל כך גדול, וצד אחד מקטין בו הכל נראה זעור; היצה"ר מתיישב בין פתחי הלב של האדם והוא נהיה המשקפת שלו, אלא שהוא מתהפך כל הזמן כאשר אדם צריך לעשות משהו הוא משתמש בצד המגדיל ואומר לו לאדם "זה גדול עליך אין לך סיכוי..." וכאשר אדם צריך שלא לעשות משהו היצר הרע הופך להיות הצד המקטין ואומר לך "שטויות, זה לא נורא אם תעשה זה, זה כלום..." ואומנותו של "מלך זקן וכסיל" הוא להתהפך בין רגע ולהפוך את לבו של האדם מן הקצה אל הקצה ברגע אחד..

בשם הרבי מפשיסחא אומרים כי כל בן אדם עליו לאחוז בשתי מידות, במידת 'כי בצלם אלוקים עשה את האדם' ובמידת 'ואנכי עפר ועפר'. כשיבואו להציע לו לעשות משהו טוב כגון לפתוח איזה שיעור או לקבל איזו קביעות טובה, ישתמש במידת צלם אלוקים, אני כל יכול, וכשמישהו יפגע בו יאמר לעצמו "ואנכי עפר ואפר", וסיים הרבי ואמר: אכן רוב האנשים מחזיקים בשתי המידות אך משתמשים בזה בזמנים ההפוכים.. כשמציעים להם להתחזק הם אומרים מי אני מה אני ואנכי עפר ואפר, וכשפוגעים בהם הם חשים כי מדינא דכבוד צלם אלוקים אינם יכולים לסלוח לו..

מהי באמת הדרך, להימנע מהפחד שמטיל היצר הרע מלעשות מה שצריך, ומהחלון שהוא נוטע בנו כשיש עלינו לפעול. התשובה כתובה בפסוק הזה, 'כי אין ה' בקרבכם', כאשר אין האמונה עמוקה בלב האדם, כאשר האמונה והבטחון אינם עמוק בקרבו ובליבו, עד שהיא אמונה חושית, או אז יכול השטן לקטרג ולהסית, אבל אם האמונה היא חושית וחזקה, הוא חש את ה' יתברך בקרבו, אין מקום ליצר להפחיד או להרדים את הלב.

אותה הסיבה אומר להם משה רבינו, שגרמה לכם אמש לבכות ולפחד מלהיכנס לארץ הקודש, מכיון שאין ה' בקרבכם אתם לא

חשים כי ה' הוא הנלחם לכם, היא זו שגורמת לכם לרצות כעת להיכנס, לא הבנתם עדיין את הבעיה. הבעיה היא לא שאתם מפחדים, שאתם יראים מהאומות שבארץ הקודש, זו לא הנקודה, הנקודה היא שאתם לא מספיק מאמינים בה' ולא תולים רק בו את כל יהבכם, האין ה' בקרבכם זו לא רק הסיבה שלא תצליחו, זו הסיבה שאתם בכלל הולכים למהלך ה'כוחי ועוצם ידי' הזה.

יהודי אף פעם לא לבד

יהודי אף פעם לא לבד, תמיד ה' בקרבו, ה' איתו, ה' עוזר לו, מגן עליו שומר עליו, וגם מזכיר לו לקיים את רצונו. מי שחלילה מידי פעם לבד, הוא גם מתמודד לבד עם פעלוליו של היצר.. לפנינו מעשה נפלא שמחדד לנו את הבנת האמונה כי ה' שומר עלינו ונלחם בשבילינו, איך צריכה להיות התחושה של יהודי במצבים של בדידות ופחד.

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה מתחסד עם רכבו באופן שא"א לתאר ולשער, אחד ממנהגי ההרואיים היה לצאת בלילות או בערבי שבת וחג לצומת משמר הנגב ולאתר אנשים שנתקעו על אם הדרך לקחתם אל מחוז חפצם.

היו פעמים שנכנס אל יום הכיפורים בלי לאכול סעודה מפסקת, כי

"מצא" מספר אנשים שנתקעו בכבישי המדבר..

ואחר הקדמה זו נגיע אל המעשה שלנו.

בחור בני ברק, שלמד תקופה בישיבת אופקים מספר: התקופה בישיבת אופקים הייתה תקופת עליה בלתי נשכחת, ה'גולה' למקום תורה, לשבת עם גאוני ארץ להתנתק מכל כל העולם, ולעמוד בתורה היה תענוג עילאי, כך שלולי הציווי הנחרץ של 'כבד את אביך ואת אמך', לא נראה לי שהייתי עוזב את הישיבה למשך כל התקופה, אך חזקו עלי דברי האם והאב ונסעתי לשבת בבית, תיכף בצאת השבת הזדרזתי לצאת לכיוון אופקים, מאחר ונסיעה למחרת היתה גורמת לי להפסיד את כל לימודי הבוקר והשיעור היומי של הרב פינקוס, ולכן חפצתי לנצל את מוצאי השבת ה'ארוך' החורפי לנסיעה לאופקים. הנסיעה באותם ימים דרשה החלפה של 3 קווים, מבני ברק למרכזית תל אביב משם עולים לאוטובוס הנוסע למרכזית באר שבע, יורדים על אם הדרך בצומת משמר הנגב, ומשם ממשיכים בקו אוטובוס שנוסע לאופקים.

ממחשבה פיזיה למעשה, נפרדתי מההורים והאחים, ושמתו פעמי לכיוון תל אביב, מעט אחרי שעליתי אל האוטובוס לבאר שבע, בירור קצר עם הנהג הבהיר לי כי משובת נעורים הייתה בי.

הנהג חיך לשמע השאלה, אוטובוס ממשמר הנגב לעיירה אופקים בחצות הלילה של מוצאי שבת??, מה בכלל חשבת.

ישבתי באוטובוס, והבנתי שנקלעתי למצוקה, אין לי ברירה אלא לעמוד בצומת ולנסות לתפוס טרעמפ.

אך רק כשירדתי בתחנה הבנתי לאן נקלעתי, ועד כמה מצבי קשה. שלא כמו היום, באותם ימים הצמתים לא היו מוארים, נפלטת מאוטובוס באישון לילה, הכל מסביב היה חושך ואפילה, פעם בדקה חולף רכב ביעף, שאפילו לא הצלחתי לראות מי הם יושביו, קוררר חודר, חצות לילה נטול ירח, ואני עם המזוודה - לבד -

לא ארחיב בתרחישי האימה שחלפו במוחי, החושך עצמו, הלבד

המשך מעמוד 22 | הרב ישראל ליוש

עשיית חסד...

הס הושלך בהיכל ישיבת 'כפר חסידים' באמצע הסדר, המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל מבקש לומר דבר מה לתלמידים. לפלא היה הדבר, מעולם לא הפסיקו את סדר הלימוד... ר' אליהו עלה לבימה ואמר: "זה עתה פגשתי שנים מצאצאי אברהם, יצחק ויעקב, לפני שניהם כשולי קדירה מעמלם ויגיעתם בעבודתם הקשה, כדי להרוויח את מטה לחמם, אך הם שונים זה מזה בתכלית. האחד עוסק בעבודתו ומרוויח כמה פרוטות, ואילו השני מרוויח בעבודתו גן עדן ושכר לעולם הבא, שאין כל מלאך ובריה יכולין לשער..."

והנה הסיפור: אחר שעלה ר' אלה לופיאן לארץ ישראל, הוא פגש ברחוב שני אנשים שהכיר מעירו לפני מלחמת העולם שניה, כשהם עובדים לפרנסתם בזיפות הכביש.

שונים היו זה מזה, האחד שלא שמר תורה ומצוות, ואילו השני נשאר באמונתו על אף כל הקשיים שעבר

הזה, היה מספיק מצמית.

אחרי כמה דקות של רעד מקור ומפחד, נגשתי אל שפת המדרכה והמתנתי לרכב הבא שיבוא, הנה נשמע קול מנוע, אך הרכב חלף במהירות, עוד דקה של לבד, ושוב נשמע קול מנוע, אך הרכב פנה בצומת לכיוון השני.

כך חלפו עוד דקות שנדמו כנצח. ולפתע שוב רכב מתקרב, בחשך התכופתי הבטתי פנימה לראות אם הנהג הוא משלנו או מבני דודינו, ואז, אורו עיני, במושב הנהג ישב לא פחות ולא יותר ר' שמשון, הר"מ שלי בישיבה.

נכנסתי, ואמרתו בשמחה הרב פינקוס שבוע טוב, הצלת אותי.

הרב פינקוס הגיב בניע ראש, והמשיך בנסיעה לכיוון אופקים, אני שהרגע נחלצי מצרה לרווחה, המשכתי בדברי הנלהבים, ובתיאור נרגש איך הייתי מבוהל ומפוחד להיות לבד בצומת החשוכה, ואיזה נס שהרב עבר כאן.

ר' שמשון שתק, ולא ענה לדברי כלום, ולנוכח השתיקה, המשכתי בתיאור החששות שחששתי כי יקרה לי מה ששמעתי שקרה לא מזמן למישהו מהישיבה שעמד בחושך לבד, ופתאום שמע צעקה ונבהל וכולי.

בשלב זה, לא יכל יותר שאת הרב פינקוס את הדברים, תפס בשתי ידיו את ההגה, וזעק מנהמת ליבו אל חלל הרכב, 'לבד?', 'היית לבד?', מאימתי יהודי נמצא לבד???

יהודי אף פעם לא לבד!!!, הקב"ה היה איתך בצומת, איך פחדת מכך שאתה לבד??.

מסיים הרב שליט"א את סיפורו, מאז, מעולם לא הייתי לבד, לא התמודדתי עם מאומה לבד, כל פעם שמחשבת בדד חושבת להתגנב אל ליבי, שוב מנהמת בת קול במוחי, ואני שומע את ר' שמשון זועק. "לבד?".

ה' צבקות 'עמנו', משגב לנו.

ר' אלה ניגש אליהם ובירכם לשלום, הוא החל לשוחח עם הראשון, והוא סיפר על עבודתו הקשה והמפרכת ועל המשכורת הדלה שהוא מביא לביתו כדי שיהיה לו לקנות את לחמו ולא ימות ברעב.

כשניגש ר' אלה לפועל השני, שמע זמירות אחרות לגמרי, הוא ספר לו שהוא עובד קשה מהבוקר עד הערב והוא גומל בזה חסד עם הבריות, "על איזה חסד אתה מדבר?" תמה ר' אלה

"הרי אם לא הייתי סולל את הכבישים הללו, היו האנשים צועדים על אבנים ובורות, והיו נתקלים בדרכם ונופלים, עתה כאשר הכביש סלול וחלק, הם הולכים בבטחה ובשלווה, הרי אין לך גמילות חסד גדולה מזו..."

הסיפור הזה הוא אשר גרם לר' אלה להפסיק את הלימוד באמצע הסדר, הוא רצה לעורר את תלמידיו, כאשר הדברים עדיין בוערים בליבו, שיתכן ששני אנשים יעשו את אותה פעולה, האחד יזכה לחיי העולם הבא, כי הוא מכוון לשם מצווה, והשני ישתכר בעבור זאת רק בכמה פרוטות, הכל הולך אחר המחשבה...

בעל המוסד יצא בתחושה נפלאה כשהוא משאיר אצל הגבאי הזמנה מכובדת בה כתובים הפרטים הטכניים, הוא סיכם עם הגבאי לעמוד איתו בקשר ימים ספורים לפני האירוע עצמו ולתאם את כל הנצרך להגעתו של האדמו"ר.

"שתצילנו היום ובכל יום מאדם רע ומחבר רע".

מאת: הרב ישראל היימן

במוסד ובמנהליו.
בני הבית התפלאו מאד. מדוע כל כך מפליג האמרי חיים' בכל מיני טצדקי, בימים עמוסים ולחוצים כאלו, לעזוב את העיר לכל כך הרבה שעות, העיקר לא לפגוש מישהו לכמה דקות?
ענה להם האדמו"ר, את זאת אני לומד מפרשת המרגלים. יהושע וכלב העומדים לצאת עם שאר המרגלים למסע לארץ המובטחת עושים כל שביכולתם מראש לא להיגרר אחריהם. ליהושע היה צריך להוסיף אות לשמו וכלב ברח אל קברי האבות בשביל להתפלל ולהעמיד את זכותם שלא יחטא.
השאלה זועקת מאליה: אם יהושע וכלב ידעו מראש שהמרגלים עומדים לחטוא, הם ידעו את דעתם וחלקו עליהם. מדוע הם חוששים שהמרגלים ישנו את דעתם?
אלא שכאן התורה הק' מלמדת אותנו שהשפעה של חבר רע או אדם רע הם ללא שליטת המושפע. אם אדם שדעותיו הרסניות רוצה להשפיע משהו על מישהו הרי שיש בידו כח. כשאדם שומע דעה כוזבת או דברי סילוף, גם אם הוא לא מסכים איתם כלל, הרי שהם חודרים ומשפיעים.
העצה לכך היא להתרחק כמטחוי קשת מאנשים שיכולים להשפיע על האדם. לכן אני מוכן להתאמץ כל כך רק כדי לא לקשור שיחה עם אדם שאינני מעוניין לשמוע את הגיגיו בכלל שמא הם ישפיעו עלי.
כדבר הזה מובא כבר במדרש רבה במגילת קהלת.
רבי יהודה בן נקוסה היה מתווכח עם המינים ונוצח אותם תמיד. פעם אחת אמר להם רבי יהודה: בואו ונערוך וויכוח ומי שינצח ירוצץ את ראשו של השני בקורנס. היו מתווכחים ורבי יהודה ניצח אותם. מיד נטל רבי יהודה קורנס והיכה על קודקודם של המינים עד שהיה מוחם מלא פצעים. כאשר חזר רבי יהודה לתלמידיו היו שמחים איתו שניצח את המינים הרשעים. אמר להם רבי יהודה עד שאתם שמחים איתי תתפללו עלי שראשי יהיה מלא באבנים טובות ומרגליות נתמלא עכשיו פחמים קשים.
כלומר, שרבי יהודה הבין שגם אם לא הייתה לו ברירה ומחמת מצוות קידוש ה' היה צריך ללכת להתווכח עם המינים, הרי שצריך עבודה רבה למחוק את ההשפעה הרעה של הדיבורים אותם הוא שמע מראשו ועל כן ביקש מתלמידיו להתפלל עליו.
מכאן נלמדת חובת הזהירות להתבדל מחברה רעה ומאנשים בעלי דעה לא טובה שלא ישפיעו על האדם אפילו אם אין הוא מתכוון לכך.
"שתצילנו היום ובכל יום מאדם רע ומחבר רע".

האמרי חיים מוויניץ צוק"ל היה ידוע באהבת ישראל שלו ובחביבותו לכל יהודי. הוא השקיע הרבה מכוחו ואונו לקרב כל אשר בשם ישראל יכונה. רבים האנשים שהיו מנצלים את עבודתו הנשגבה באהבת ישראל ומטריחים אותו בדברים שונים אותם הם חפצו להשיג דרכו. בענוותנותו היה האמרי חיים' מוחל על כבודו ומספק להם את מבוקשם.
כך היה גם עם בעל מוסד גדול וחשוב שערך חנוכת הבית לבניין חדש, הוא חפץ לפאר ולרומם את המעמד, רק שהתאריך והזמן שהיה ניתן מבחינת המוסד לערוך חגיגה כזו היה קצת לא מוצלח. אולי בימים של ערב פסח או בימי אב שאז אנשים לא כל כך פנויים למעמדות וחגיגות.
גם מבין גדולי ישראל אותם הוא חפץ להביא למעמד כדי לייקר את חשיבות המוסד הוא לא כל כך הצליח למצוא מי שיהיה נכון לטרוח. כמוצא אחרון הוא פנה אל האמרי חיים'. הוא ידע שבכח אהבת ישראל שלו על אף חוסר הנוחות הוא בוודאי יסכים לבוא ולכבד את המוסד והעומד בראשו.
אכן, כשנכנס בעל המוסד אל הקודש ותיאר את המוסד ופעולותיו הגדולים, האיר לו האדמו"ר מוויניץ פנים. "בוודאי! שמעתי גדולות ונצורות על המוסד המפואר שלכם, כבר מזמן רציתי לבקר בו ולחזק אותו, אכן זו הזדמנות ראויה ומיוחדת. אין צורך להפציר בי לבוא, אני ממש רוצה ומייחל לבקר במוסד החשוב ולהכיר אותו מקרוב".
בעל המוסד יצא בתחושה נפלאה כשהוא משאיר אצל הגבאי הזמנה מכובדת בה כתובים הפרטים הטכניים, הוא סיכם עם הגבאי לעמוד איתו בקשר ימים ספורים לפני האירוע עצמו ולתאם את כל הנצרך להגעתו של האדמו"ר.
ימים ספורים לפני המעמד נודע לגבאי שבאותו אירוע אמור להשתתף אדם מסוים שאין רוח חכמים נוחה הימנו. המוסד ההוא היה חייב להזמין משיקולים כספיים ולא רק... אבל האמרי חיים' שלא רצה לפגוש את אותו אדם כדי שלא לתת לו כבוד בפרהסיא, החליט שלא להופיע באותו מעמד.
פנה האמרי חיים' לגבאי ואמר לו: לפגוש את אותו אדם אינני מוכן, לכן אין באפשרותי לבוא למעמד כמתוכנן, אבל חוששני שבעל המוסד יפגע. על כן אבקש שתראה לסדר מקום בו אוכל לשהות באותו יום בירושלים. אני אצא בבוקר לירושלים ואחזור בערב. לאותו בעל מוסד תגידו שהוצרכתי לנסוע לירושלים בלי לומר לו את הסיבה וכך גם לא אצטרך לפגוש את אותו אחד וגם לא אפגע

מהפכים חדשים עונות פנים

הגאון רבי ישראל גנס שליט"א

הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א

הגאון רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א

הגאון רבי אפרים סגל שליט"א

הגאון רבי מרדכי שלמה פריינד שליט"א

הגאון רבי ניסן קפלן שליט"א

(הרשימה עפ"י סדר הא"ב)

לרגל תהילת לימוד הלכות שבת

במסגרת ה'דף היומי בהלכה'

הכנו עבורכם

מגוון שיעורים
בהלכות שבת

עפ"י סדר 'הדף היומי

בהלכה', וסימני השו"ע

לשיעורים נוספים ב'דף היומי בהלכה':

'עמוד היומי' - מסכת שבת

שיעורים בענייני השבת

שיחות

האזינו גם אתם בכל שעה ב'קו השבת' של 'דרשו'... "כי היא מקור הברכה"

*4992

077-2222-666

והמהר"ש מבעלז זצ"ל כתב: בשעה שגלו ישראל מארצם חילקו 70 שרי האומות את שבחי א"י ביניהם, השר של טורקיה לקח שבת הצמר, שר הונגריה לקח שבת היין

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחַתְנּוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה פְּרִיָּהּ (י"ג כ"ז)

גודלם של פירות ארץ ישראל - חיטה: סאה של חיטים ביהודה הייתה עושה 5 סאין מ-5 סוגים - סאה קמח, סאה סולת, סאה סובין, סאה מורסן וסאה קמח שעושין ממנו פת קיבר (כתובות קי"ב). גפן: 'אשכול הכופר בכרמי עין גדי' (שה"ש א' י"ד) שהיו בני"ב במדבר לוקחים ענבים מכרמי עין גדי ועושים מהם יין ומנסכים (תרגום). 'עין גדי' - שם מקום ושם הוא מצוי, ובאגדה אותן כרמים עושין פירות ד' או ה' פעמים בשנה (רש"י) המרובה בגררים וריחו נודף למרחוק (מצודת דוד), ובגמ' (כתובות קי"ב). 'יש עגלים בין הגפנים' לפי שהאשכולות נראו כמו עגלים. זית: השמן שלה ראשון ומובחר. ומתוך שהשמן מצוי ורגילין בו מצויין חכמים בהן (מנחות פה:). תמר: עיר התמרים היא יריחו, שניתן להם דושנה של יריחו לאוכלה עד שיבנה ביהמ"ק (שופטים א' ט"ז). תאנה: בני ברק, לוד ואוננו. רמי בר יחזקאל איקלע לבני ברק, ראה עיזים אוכלות תחת עצי תאנה והיה נוטף דבש מהתאנים וחלב מהעיזים, ומתערבים יחד ונעשים נחל - היינו זבת חלב ודבש. א"ר יעקב בן דוסתאי מלוד לאונו ג' מילין, פעם קידמתי בנשף והלכתי עד קרסולי בדבש של תאנים (כתובות קי"א:). והמהר"ש מבעלז זצ"ל (תולדות קול אריה עמ' ק"ה): כתב: בשעה שגלו ישראל מארצם חילקו 70 שרי האומות את שבחי א"י ביניהם, השר של טורקיה לקח שבת הצמר, שר הונגריה לקח שבת היין. והרבי מקלוזינבורג זצ"ל (שיעור - נצבים תשל"ד) כתב כי אוצרות הנפט העצומים שנמצאים במדינות ערב תחת שליטת הישמעאלים היו צבורים תחת אדמת א"י בזמן שביהמ"ק היה קיים (נר לשולחן שבת).

אולם הרושם החזק ביותר עשו עלי הדברים ששמעתי מפיו בהיותי אצלו בשבת פר' שלח.

וְנִסְלַח לְכָל עַדְתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם פִּי לְכָל הָעָם בְּשִׁגְגָה (ט"ו כ"ו)

בהספד שנשא רבי מאיר שפירא זצ"ל על החפץ חיים זצ"ל אמר: זכיתי לשמוע מה'חפץ חיים' עניינים רבים, אולם הרושם החזק ביותר עשו עלי הדברים ששמעתי מפיו בהיותי אצלו בשבת פר' שלח. החפץ חיים פירש שהפסוק 'ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה', משווה את כל בני"ל לגר 'הגר בתוכם'. ואמר: אתמול היה הגר נכרי, ולא ידע מאומה מהתורה, וכעת נעשה יהודי. ומכל מקום אם יעבור על דבר מהתורה, לא תהיה עליו טענה גדולה, שהלא עד-לא-מכבר הוא לא ידע מאומה. כן הדבר עם כל עושה עבירה ח"ו, הרי אילו היה יודע באמת את גודל קדושת תורתנו וגודל מתן שכרן של מצוות, לא מעז היה האיש לעבור על מצוה ממצוות התורה. ואם בכל זאת עובר עבירה, הרי זה כמו הגר! לאמיתו של דבר הדבר נובע מחוסר הבנה וידיעה. וזה שכתוב, שכשם שאתה סולח לגר, כי הוא שוגג, כך מאותה סיבה תסלח לבניך ('אמרי דעת' ח"ב עמ' רצו - ילקוט מאיש לרעהו).

"למען תזכרו" - לשכוח לאכול, אך לא לשכוח לברך! - סיפור

דלת ביתו של רבי שמואל סלנט רבה של ירושלים, נפתחה בסערה. בפתח עמד אחד מצדיקי ירושלים, רבי יעקב דז'לינר שמו. השעה הייתה שעת בוקר מוקדמת, ורבי שמואל פנה בנועם אל רבי יעקב: 'מה הביאך הלום בשעה כה מוקדמת?' רבי שח רבי יעקב בפנים מיסורות, 'אתמול בערב סעדתי את ליבי, ועתה איני זוכר אם ברכתי המזון אם לאו, איני מוצא מנוח לנפשי!' רבי שמואל מסלנט ראה כי צרתו של רבי יעקב צרה ושקע בהרהורים, לאחר רגעים ספורים הרים ראשו ואמר: רבי יעקב, סבורני שמשום מה שכחת אמש לאכול, ולא שכחת לברך! רבי יעקב הופתע. אפשרות זו לא עלתה על דעתו. אך רבי שמואל יעץ לו גם כיצד לוודא זאת. הייתה זו תקופת עוני בירושלים, ובני ביתו של רבי יעקב לא יכלו להרשות לעצמם לרכוש יותר מכיכר לחם ביום. בערב היה רבי יעקב בוצע על הכיכר, ומהכיכר אכלו כל בני הבית כל היממה שלאחר מכן. אין

שמחה כהתרת הספיקות. רבי יעקב רץ לביתו כחץ מקשת על מנת לברר את העניין, וכעבור דקות התייצב בשנית בחדרו של רבי שמואל, מחוייך ונגרש. 'צדקת רבי!' קרא בגיל, 'הכיכר עודנה שלמה, וכשראיתיה נזכרתי שאמש, כשהתיישבתי לסעודה, נקראתי לעניין דחוף, ודחיתי את הארוחה, ולבסוף לא אכלתי כלל!'. 'אך כיצד ידע על כך הרב?' ורבי שמואל השיב: 'יש אנשים שלעולם לא ישכחו לאכול, לכל היותר הם מסוגלים לשכוח הברכה. לא כן רבי יעקב מוידענו. לכל היותר הוא מסוגל לשכוח לאכול, אך את הברכה לא ישכח לעולם' (דרך עץ החיים).

יעשו להם ציצית (ט"ו ל"ח)

נוי מצוה בציצית ובטלית - איתא בגמ' (שבת קל"ג): עה"פ "זה א"ל ואנוהו" (שמות ט"ו ב) התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה, לולב נאה, שופר נאה, ציצית נאה, ס"ת נאה.

טלית נקיה - כיון שיש עניין להדר בטלית נאה יש להדר במצווה אשר נראית חזונה לרבים שתהיה נאה ומכובדת והוא כבוד להקב"ה שציווה אותנו על המצווה, ובכלל זה שיהיה נקי ומכובס בלתי קרוע כמובא ב'כף החיים' (סי' כ"ד סק"ג) בשם ספר 'חסד לאלפים', וכך מובא ב'סדר היום' (ענייני ציצית), ב'יוסף אומץ' (או"ח סי' רמ"ז) כתב שלא תהא הטלית מוכתמת בשמן או מושחרת מאוד מחמת זיעה, אלא א"כ אין לו אחרת. ב'תשובות והנהגות' (ח"ג סי' ז') כתב שגם יש להיזהר על טלית קטן שלא יהא מלוכלך ביותר, דהיינו שלא יהיה בגדר שיתבייש לצאת עמו לשוק אילו מגולה הוא.

נרתיק הטלית נאה - משום זה א"ל ואנוהו יזהר שאף נרתיק הטלית יהא נאה. וכמו שמצינו לעניין ס"ת 'וכורכו בשיראין נאין', דעי"ז הס"ת מהודר יותר וה"ה לגבי ציצית, דוגמא לזה אנו מוצאים גבי בית מזוזה שצריך להניח המזוזה בכלי נאה ולא לשימה תוך חתיכה קנה.

דעת רבותינו הראשונים (רש"י והרמב"ם) שצריך שיהיו הציצית מאותו צבע של הטלית, שאם

צבע הבגד לבן יעשה אף הציציות לבנות, ואם צבע הבגד ירוק יעשה אף הציציות ירוקות

צבע הטלית והציצית - מובא בשו"ע (או"ח סי' ט' ה') י"א שצריך לעשות ציציות מצבע הטלית והמדקדקים נוהגים כן, ומוסיף הרמ"א: והאשכנזים אין נוהגין לעשות ציציות רק לבנים אף בבגדים צבועים ואין לשנות. דעת רבותינו הראשונים (רש"י במנחות מ"א:) והרמב"ם (פ"ב מהל' ציצית ה"ח) שצריך שיהיו הציצית מאותו צבע של הטלית, שאם צבע הבגד לבן יעשה אף הציציות לבנות, ואם צבע הבגד ירוק יעשה אף הציציות ירוקות, דנאמר 'ונתנו על ציצית הכנף' (במדבר ט"ו ל"ח) ודורשים שיהיה הציצית ממין כנף. הב"י מביא בשם תוס' דהטעם משום 'זה א"ל ואנוהו' (שמות ט"ו ב') ודרשו בגמ' (שבת קל"ג): התנאה לפניו במצוות עשה לפניו ציצית נאה. אולם דעת הרמ"א כהרשב"א (ח"ג סי' ר"פ) דכשיש לו ציציות לבנות אין צריך שאף הטלית יהיה לבן, והרוצה לצאת כל הדעות, יעשה בגד ציצית בצבע לבן וגם ציציותיו יהיו לבנות. בשו"ת מהר"י ברונא (סי' ע"ג) מובא המנהג בכל ישראל שהטלית יהיה בצבע לבן וגם הציציות יהיו לבנות, וכן מובא בס' החינוך (מצוה שפ"ו), וראי' מגמ' (ר"ה י"ז): מלמד שהקב"ה נתעטף בטלית, וכתב 'רבינו בחיי' (סוף פר' שלח) דהיינו טלית לבנה שהוא סימן סליחה וכפרה, וכן מגמ' (שבת קנ"ג) עה"פ 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים' - אלו ציצית, ופרש"י זה ציצית שמלובן הבגד, ומציין הפסוק 'ולבושה כשלג חור' (דניאל ז', ט) שלבן הוא סימן למחילת עוונות במידת הרחמים. ולכן כתב 'רבינו בחיי' שלא ילבש טלית אדומה, כי צבע אדום הוא סימן לחטא, ולבן סימן מחילה הוא, וכמו שנאמר 'אם יהיו חטאיכם כשלג ילבינו' (ישעיה א' י"ח). בס' 'לקט יושר' (תלמידו של תרומת הדשן עמוד י"ב) מביא שרבו היה מעטר טליתו במשי צבוע כחול כהה זיכרון לתכלת, וכך מובא ב'אליה רבה' (סי' ט' סק"ה) שכך נהג זקנו המהר"ש, ולכן נוהגים האשכנזים בפס שחור, ובשו"ע הרב (סי' י"א סק"א) כתב דמצוות ציצית שיקח ב' חוטי צבועין הנקראים תכלת, וב' חוטי שאינן צבועין נקראים חוטי לבן מפני שאין אנו מצווים לצבעם, ממילא נשארים בלבנותם. ומשמע שהצמר מטבעו צריך להיות לבן ולא שיצבעו אותו בצבע לבן. **טלית שנעשה כעין מראה צהוב או אפור** מחמת יושן וזיעה אין קפידא בזה, וכ"כ באשל אברהם (בושטאטש סי' ט') ובלקט הקמח' היות ובשעת עשייתן היו כהוגן, וה'חתם סופר' (סוכה ל"ו) כתב דאתרוג שנשתנה מראהו מחמת משמוש כשר אעפ"י שנעשה כמנומר וכעין גרדומי ציצית שבאו משיירי מצווה. ואדרבה זהו הודו והדרו כיון שקיום המצווה הוא שגרם לכך שיהיה כך. אולם ב'לקט הקמח' (החדש סי' כ"ד סק"ג) כתב שמצד 'זה א"ל ואנוהו' נכון להדר לא ללבוש טלית אשר שינה מראיתו מרוב זיעה או לכלוך. וכתב ב'שבט הקהתי' (ח"ב סי' ט') שאם ניתז או נשפך על הטלית או הציציות משקה צבוע, או דיו שאינו יורד ע"י כביסה, אין קפידא בכך וכשר לברכה, ורק מצד 'זה א"ל ואנוהו' נכון להדר על חפץ מצוה שיהיה מכובד ומהודר. יש לציין מש"כ בתולדות ה"ט"ז שהיה מסרב לקבל טלית חדשה במתנה, דהישן חביב עליו עקב התפילות הזכות שהתפלל בו, וכעין זה באתרוג שנשתנה מראיתו מחמת משמוש הידיים עקב קיום המצווה בו (משמחי לב).

(מגליונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

נושאי הלימוד ב'דף יומי בהלכה'

האם מותר לשכור חדר במלון לשבת בלבד? והאם יש הבדל בין המזמין חדר ללינה לבין המזמין אש"ל מלא?

חכמינו ז"ל אסרו ליטול שכר עבור עבודה הנעשית בשבת וביום טוב, ואיסור זה מכונה בשם 'שכר שבת'. והנותן שכר שבת, עובר על 'לפני עגור', בכך שמכשיל את המקבל בנטילת שכר שבת. וכן אסור ליטול דמי שכירות על השכרת בתים וחפצים לשבת וליום טוב. ואסור ליטול שכר שבת אפילו מגוי. אולם, מותר ליטול שכר על עבודה, או דמי שכירות, כאשר הם 'מובלעים' בתוך שכר כולל של מספר ימים או שעות. וכתב בשו"ת האלף לך שלמה, שלפיכך, השוכר חדר במלון ליום השבת בלבד - רשאי

לשלם את דמי השכירות, שהרי התשלום כולל גם את השעות שלפני השבת והשעות שלאחריה, כך שדמי השכירות עבור השבת 'מובלעים' בו. והאור לציון כתב טעם נוסף להתיר - כאשר האורח אוכל במלון - שהתשלום כולל גם תשלום עבור סעודות השבת, שלגביהן אין איסור שכר שבת, ונמצא שהתשלום עבור הלינה במלון ביום השבת 'מובלע' בתשלום הכולל.

איזו עיסקה עם הגוי מותרת רק בימי ראשון עד חמישי? האם חברה להשכרת רכב בבעלות יהודית רשאית להשכיר רכבים לגויים בערבי שבתות וחגים? והאם מותר להשאיל ספר קריאה לגוי בשבת?

לדעת בית שמאי, אדם מצווה על 'שביתת כלים', דהיינו, שכל רכושו [אף הדומם] ישבות בשבת,

כדי שהאדם לא יהיה מוטred משום דבר בשבת. ולדעת בית הלל, אין אדם מצווה על שביתת כלים, וכן הלכה. ולדעת פוסקים רבים, מסיבה זו, מותר ליהודי להשכיר לגוי חפץ שעושים באמצעותו מלאכה האסורה בשבת, כגון רכב, למרות שהגוי משתמש בו בשבת. אולם, יש אומרים שבערב שבת אסור להשכיר לגוי חפץ שעושים באמצעותו מלאכה, משום שאם היהודי היה מתנה עם הגוי שלא ישתמש בכלי בשבת היו מופחתים דמי השכירות, ונמצא שהיהודי מעונין שהגוי ישתמש בחפץ בשבת, ונדמה הדבר כאילו הגוי 'נשלח' על ידי היהודי לעשות מלאכה בשבת. אבל כאשר משכיר את הכלי ביום חמישי או קודם לכן - השתמשות הגוי בכלי בשבת אינה נראית כתוצאה ישירה של תנאי השכירות, ואינה נדמית כשליחות של היהודי. והרמ"א פוסק כדעה זו.

ברם, השאלת חפץ שעושים באמצעותו מלאכה, מותרת אף בערב שבת, משום שאין ליהודי רווח בדבר, ואין זה נראה כאילו הגוי 'נשלח' על ידו לעשות מלאכה בשבת. ואף כשהיהודי מקבל תמורה כלשהי להשאלה זו, וכגון שמתנה עם הגוי שכשם שהוא משאיל לו חפץ זה, כך ישאיל הגוי לו חפץ אחר, כאשר יזדקק לכך - אין איסור בדבר. אולם אם היהודי מתנה עם הגוי שבתמורה ישאיל לו חפץ אחר למשך תקופה ארוכה יותר מתקופת ההשאלה הנוכחית - הרי יש ליהודי רווח כלשהו מהשאלה זו, למרות שאין זו 'שכירות' של ממש, ויתכן שלדעת הרמ"א הדבר אסור. וחפץ שאין עושים באמצעותו מלאכה, כגון בגד או ספר, מותר להשאילו לגוי אף בשבת עצמה; ובתנאי שאין חשש בדבר 'מראית העין' של אמירה לגוי לעשות מלאכה של 'הוצאה' בשבת.

האם מותר להשתמש בשבת בבעלי חיים מאולפים? האם יש איסור 'אמירה לבעלי חיים' כמו 'אמירה לגוי'?

כתוב בתורה במצות השבת: "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבֵת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ". ודרשו חכמינו ז"ל, שאדם מצווה שכל בעלי החיים שבבעלותו: חיות, בהמות, עופות ודגים, ישבתו בשבת מעשיית מלאכה האסורה בשבת. ומצוה זו, מכונה 'שביית בהמות'. ואחד מטיעמי המצוה - שלבעלי החיים יש הרגשת צער בעשיית מלאכה, ורצון התורה הוא שבשבת קודש ינוחו ויתענגו כל בעלי נפש חיה שהם בעלי הרגשה, כדי להורות על האמונה שבמנוחת השבת - שהשי"ת ברא את כל העולם בששה ימים ונח ביום השביעי. ולמרות שזהו הטעם, האיסור כפשוטו כולל גם מקרה שבו בעל החיים אינו חש כלל בעשיית מלאכה ואינו מצטער מחמתה; ומשום כך, הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, אסור להניח על גבי בעל חיים אפילו חפץ קטן שאינו חש בו כלל על מנת שיטלטלו ברשות הרבים; [למרות שאדם שטלטל באופן זה שלא ידע כלל על קיומו של החפץ, נחשב ל'מתעסק'].

והגאון רבי עקיבא איגר **זצ"ל**, הסתפק האם נשים חייבות במצוה זו, כבכל איסורי שבת; ודקדק מדברי הראשונים, שנשים חייבות בה. והפרי מגדים מסופק בנוגע לזמן 'תוספת שבת' - האם יש בו מצות שביית בהמות.

ובעלי חיים המאולפים לעשיית פעולות שונות שיש בהן איסור מלאכה - כגון כלב נחיה שעושה פעולות שונות עבור בעליו, לוחץ ברגלו על מתג החשמל כדי להדליק את האור, או לכבותו, וכדומה - הורה הגרצ"פ **פראנק זצ"ל**, שאסור להשתמש בהם בשבת לעשיית מלאכות אלו. והאור לציון חידש אף יותר מכך, ש'אמירה' לבעל חיים בשבת לעשות מלאכה, אסורה מדרבנן משום 'וְדַבַּר דְּבָר', כדן 'אמירה לגוי'. אולם, בעל חיים העושה מלאכה מעצמו ומרצונו, ולא על ידי פעולה מצד האדם - הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, שאין חובה למונעו מכך. ועוד הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, שאדם הנמצא במקום שכבר נכנסה שבת, ובעל חיים שבבעלותו נמצא במקום שטרם נכנסה השבת, או להיפך - אין עליו מצות שביית בהמות.

מה 'תפקידם' של שלושת האנשים שנוכחותם נדרשת בשעת 'הפקר'? ואיזה הפקר מוגבל מאליו ליום אחד בלבד?

אסור להשכיר או להשאיל לגוי בעלי חיים שרגילים לעשות מלאכה באמצעותם, למשך תקופה הכוללת את יום השבת, משום שהשכירות או ההשאלה אינן מוציאות את החפץ מבעלות היהודי, וקיים חשש שהגוי יעשה מלאכה באמצעותם בשבת, ובכך יעבור היהודי על איסור 'שביית בהמות' ומותר להשכיר ולהשאיל בעלי חיים לגוי למשך מספר ימים, כאשר מנתנה מראש שהשכירות וההשאלה מסתיימות לפני יום השבת, משום שבאופן זה, סביר שהגוי אכן ישיב את בעלי החיים לרשותו לפני השבת.

ובנוגע להפקר: חכמינו ז"ל למדו מפסוקי התורה שאדם יכול להפקיר את נכסיו באמירה בלבד, וכל הקודם - יכול לזכות בהם. ונחלקו הפוסקים: לדעת השולחן ערוך, צריך להפקיר בפני אדם אחד לכל הפחות, ואפילו אחד מבני ביתו, אך בינו לבין עצמו אין ההפקר חל, משום שבאופן זה אין דעתו מוחלטת להפקיר, ואין דבריו אלא דיבורים בעלמא. ולדעת הרמ"א, די בכך שיאמר זאת בינו לבין עצמו. ומדרבנן, הפקר צריך להעשות בפני שלושה אנשים לכל הפחות, כדי שהאחד יוכל לזכות בדבר המופקר, והשנים האחרים יעידו על ההפקר. והגר"מ **אריק זצ"ל**, במנחת פיתים, כתב שמשום כך נדרש ששלושת האנשים לא יהיו קרובים זה לזה, וכן ששנים מתוכם יהיו כשרים לעדות זו. וכן כתב הכף החיים.

ברם, בהפקר זה שמפקיר כדי להינצל מחשש איסור דאורייתא של שביית בהמות, הקלו ואמרו שרשאי להפקיר בינו לבין עצמו; אם משום שבאופן זה שמפקיר כדי להינצל מאיסור דעתו מוחלטת להפקיר מחמת חשש האיסור; ואם משום שעליו להפקיר באופן המועיל לכל הפחות לפי שיטות מסוימות. ואמנם, למעשה, ראוי להפקיר בפני שלושה, ולכל הפחות בפני אדם אחד. ובכל מקרה, משך הזמן של הפקר זה, מוגבל מאליו עד למוצאי שבת.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

בעל המוריס

מאן דכר שמם של נמלים והלא הפסוק אומר ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם

וכן היינו בעיניהם (יג לב)

בגו' וזהו קן נמלים.

וכן ג"כ נוטריקון וכמו נמלים. ובוה יתיישב מה שפרש"י שמענו אומרים נמלים בכרם כי מאן דכר שמם של נמלים והלא הפסוק אומר ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם ומשמע כחגבים ולא כנמלים, אלא כמו שאמרנו נראה שמדקדק רש"י ע"כ.

כחגבים. ב' במסורה. הכא.

ואידך ויושביה כחגבים.

כדאיתא במדרש שענק אחד אכל רמון וזרק הקליפה וכל י"ב מרגלים נכנסו לישב בתוכה מפני הצל וזהו ויושביה כחגבים שישבו בו כחגבים.

(מדברי בעל הטורים בפרשתינו)

סיום מסכת בבא מציעא כשעיניו של רבי שמואל סלאנט זצ"ל זלגו דמעות התרגשות.

ביום ד' ה' דחנוכה תרס"ה בת"ת עץ חיים בעת סיום מסכת בבא מציעא אחרי בחינת התלמידים נערכה סעודה חגיגית, ומזגו כוס להגאון כ"ק רבנו שמואל סלאנט זצ"ל. בהחזיקו את הכוס בידו פנה אל הילדים ויאמר בנים יקרים עתה נוכרתי מעשה שקרה לי לפני כשבועים וחמש שנה שסעדתי לבי יחד עם חברי הצעירים בתוך הסעודה, שאל אחד הנערים כוס זכוכית לשתות בו מים ואחר ששתה המים טרם סיפק בידו להשיבו נשבר הכוס באונס. ועמדתי ואמרתי אז לחברים שלי: בשבירה זו באנו לידי ספק האמור בגמרא. היודע מי מכם כוונתי? מיד השיב אחד מחברי הצעיר לימים אז ה"ה הגאון הצדיק הנודע רבנו ישראל סלאנט זצ"ל: הגמרא היא בבבא מציעא. ועתה הוסיף הגאון רבי שמואל

סלאנט אל הילדים חניכי הת"ת, אימרו בנים יקרים איה היא הגמרא בב"מ שעליה שח הגאון רבי ישראל סלאנט זצ"ל, ושעליה גם כוונתי. אחרי זמן קצר אמרו אחדים מהם הלא באנו בזה להאיבעיא בדף צ"ו שאלה בפחות משהו פרוטה אם חייב באונסיה. כי שימוש כוס לשתות מים אינו שוה פרוטה. כששמע הגאון רבי שמואל סלאנט זצ"ל תשובתם הנכונה הרים כוסו ויברכם, ועיניו זלגו דמעות התרגשות. (תורת רבינו שמואל סלאנט)

בהנחה ששתית מים כזו שוויה פחות משהו פרוטה ויש לדון בדבר, אכן העובדא היא מענינת במיוחד, רק יש לציין שלשיתת הרמב"ם שם בגמרא, לא יהיה הדין כך, יעו"ש. הסיפור הוא רק לפי פשט של רש"י בסוגיא, כך העיר לנו אחדי מגדולי הדור שליט"א

(א. חפץ מוסף שבת קודש תזריע תשס"ג)

ועשו להם לזכרון

מובטח שלא יבוא לידי סימוי עיניים

השו"ע (ס"ד) כותב שיש נוהגים להסתכל בציצית כשמגיעים ל"וראיתם אותו", וליתן אותם על העיניים, ומנהג יפה הוא וחיבובי מצוה. והמשנ"ב מביא בשם הקדמונים שכל המעביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית יהא מובטח שלא יבוא לידי סימוי עיניים. (סק"ז)

משמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים

זהויר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכניה (שו"ע כד ו) ואמרו חז"ל כל זהויר במצות ציצית, זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים (מב ח כו).

ומה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום

כתב השו"ע טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך (כ"ד ג), כיון שראיה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי מעשה (מ"ב ו). ויש שאמרו שזוהי מצות עשה מן התורה שנאמר "וראיתם אותו וזכרתם",

והח"ח בשמירת הלשון כותב שיש בראית הציצית תועלת להזדרז במצוות ה' ולא לתור אחר ראיית העיניים, ומה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום, ובפרט כשעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על הלב, או איזה שהוא כעס, שאז טוב מאוד להסתכל בציצית כדי שיפקע היצר (ביאורים ומוספים 6-7).

האם כדאי לעשות עטרה מכסף?

כתב המשנ"ב נהגו לעשות עטרה מחתיכת משי לסימן שאותן ציצית שלפניו יהיו לעולם לפניו, והאריז"ל לא היה מקפיד בזה (ח' ט'). והערוך השולחן כתב שאין כדאי לעשות עטרה מכסף או מזהב, כיון שנראה מכך שעיקר הטלית היא בחלק שעל הראש, והרי העיקר הוא בחלק שעל הגוף, אכן באגרות משה כתב שמוכח מהאחרונים שאפשר לעשות עטרה מזהב או מכסף, ואין חילוק בין משי לבין זהב או כסף, ויש לנהוג כמנהג מקומו (ביאורים ומוספים 10).

'אל תאמין לכל מה שמספרים לך'...

וְהָיָה בְעֵינֵינוּ פְּחָגְבִים (יג לג)

היה זה בברית מילה של אחד מהנינים של מרן 'שר התורה' זצוק"ל, שהתקיימה בבית מדרשו של החותן הגדול מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זללה"ה בעיר הקודש ירושלים. רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, נבחר על ידי אבי הבן לקחת ברכבו את הסבא רבה והסבתא רבה, מרן הגר"ח זצוק"ל ורעייתו הרבנית ע"ה, מבני ברק אל הברית שבירושלים.

לא בכל יום נופלת בחלקו זכות שכזו, ור' ירחמיאל התכונן לנסיעה כדבעי. הוא אגר מגוון שאלות בהלכה ובאגדה, אותם ביקש לשאול במהלך הנסיעה את מרן שר התורה שכל רו לא אניס ליה.

לימים, סיפר ר' ירחמיאל על אחת מהשאלות ששאלו:

'שאלתי, האם נכון הסיפור שמספרים אודות הרב, שבעת אשר למד הלכות חגבים, היו לו ספיקות במראה החגב, ולהפתעתו הופיע בחלון חדרו חגב אמיתי, ועל ידי התבוננות בו נפשטו ספיקותיו של כבוד הרב?'

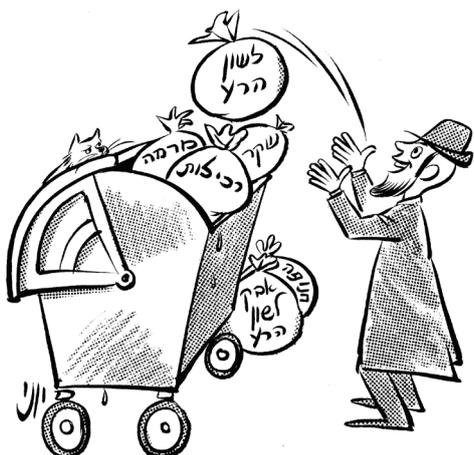
תשובת מרן זצוק"ל הייתה: 'אל תאמין לכל מה שמספרים לך'.. אולם הרבנית ע"ה ממקום מושבה האחורי, הנהנה בראשה לר' ירחמיאל שהביט דרך המראה, כאות לאישור הסיפור המופלא שאכן התרחש, ומרן ברוב ענוותנותו התחמק בתשובתו (מתוך הספר ירחמיאל)

קבלו ספרי אהבת חסד חינם!!

בימים אלה, לרגל תחילת המחזור בלימוד היומי בספרים חיים ו'אהבת חסד', ארגון 'נוצרי לשון' במבצע של חלוקת ספרי 'אהבת חסד' חינם לכל המקבל על עצמו ללמוד בספר ארבעים יום עם חברותא, וכדברי מרן החפץ חיים 'וכהיום שאנו רואים בעינינו שמידת הדין גוברת מאד בעולם בכמה מחלות ומיתות משונות, עד שאין יום שאין קללתו מרובה מחבירו, כמה צריך להרבות בצדקה וחסד'. לפרטים על מקומות החלוקה ניתן לפנות לטל' 02-5821180. זו גם הזדמנות נפלאה להיכנס למסגרת מבחנים שבועיים אשר הנסיון הוכיח שיש תועלת עצומה למשתתפים במבחנים אלו, ובחודש זה לרגל תחילת המחזור יש הגרלות ענק מיוחדות, מבחנים אלו על הנלמד בכל שבוע בספרים אלו (וכן בדף היומי ובדף היומי בהלכה) נערכים בטלפון 0737-289-669, או במייל A0527692282@gmail.com או ב'נדרים פלוס' קופת לדעת. בנוסף ניתן לשמוע שיעורים בספרים אלו ובנושאי בין אדם לחבירו בעברית ובאידיש בטל' ישיר 03-6171132.

ללא מילים

לימים, נודע לו לילד שנעשה לגדול בתורה, כי הספר שחיבר בן הסנדלר, 'באר איתן', נמצא באמתחת תלמידו שלו - רבי חיים קניבסקי

ליומא דהילולא של מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל כ"ו סיון

ברחובות וולוז'ין צועד יהודי, בעל פנים מהודרות וזקנו יורד לו על פי מדותיו. שמו ר' משה דוד לפקוביץ. ידו נתונה ביד ילד רך - ילדו, שנולד לו לעת זקנותו: מיכל יהודה. הם צועדים במעלה רחוב סמורגון, כשמעליהם מתנשא בנין הישיבה הלבן, שמחלונותיו פורץ קול המיה של תורה. האב, שותק, נתון בהרהורי, וילדו צועד עמו מעדנות. והנה חולף עובר על פניהם הסנדלר דמתא - ר' חיים רגובין שמו. "שלום", מקדים לו ר' משה דוד. "שלום, שלום", משיב הסנדלר. ר' משה דוד שהתעורר ממחשבותיו, מיטיב את אחיזתו ביד בנו הקטן, לוחצה בחום, כמבקש להעביר לו את רחשי לבו: "מיכל יהודה, הראית את האיש שעבר כאן עכשיו? זהו ר' חיים הסנדלר, איש פשוט, כמוני... גם הוא מתפרנס מיגיע כפים "אך למרות זאת, הוא זכה!" הוא זכה לבן תלמיד חכם גדול, שאפילו חיבר ספר!

"השומע אתה, מיכל יהודה? "גם אתה - למרות שאני, אביך, איש פשוט, גם אתה יכול לגדול ולצמוח תלמיד חכם, ואפילו לחבר ספרים! - אם רק תשקיע את כל שאפותיך ומאווייך בלימוד התורה הקדושה!"

הדברים נחקקו בלב הרך, ועשו פרי. לימים, נודע לו לילד שנעשה לגדול בתורה, כי הספר שחיבר בן הסנדלר, 'באר איתן', נמצא באמתחת תלמידו שלו - רבי חיים קניבסקי, וביקש לשאלו ממנו וללמוד ממנו: "הלא בזכותו קיבלתי מוסר ועידוד להסתופף באהלה של תורה ואף להרביץ תורהלתלמידים, וגם - לחבר ספרים. מדין הכרת הטוב, רצוני להגות בספרו".

כ"ו בסיון תשע"א. רבי חיים קניבסקי עולה לביתו, כשאנחה גדולה בוקעת מלבו: הוא שב עתה מאשכבתיה דרבו, רבי מיכל יהודה.

הוא ניגש אל ארון הספרים, מוציא את הספר 'באר איתן' ויושב להגות בו: "הלא בזכותו, זכה מורי ורבי לחיזוק בלימוד התורה, וכך זכיתי אני, לקבל תורה מפני מורי ורבי רבי מיכל יהודה".

(מתוך 'רבי מיכל יהודה' הקדמה לספר

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

המשפט נמשך ונמשך. אחד הבחורים שלא יכול היה עוד להתאפק, קרא: "אנחנו דתיים. פעלנו כך על מנת להקטין את חטא המלאכה בשבת"

הגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל על הסיפור המיוחד של מסירות נפש לשמירת השבת

חטא המלאכה בשבת. "כוונתו היתה טובה, הוא חשב להקל את המצב. אך התוצאה היתה גרועה ביותר. המנהל התפרץ: "את מי בדעתכם לרמות?, דבריתם הם שקר גס!" הכל היה נראה אבוד לחלוטין. מה יהיה? והנה, לפתע הגיעו למחנה שישה אנשים - היו אלה אנשים ההנהלה ממוסקבה. אחד המבקרים ניגש אליהם, לקח עמו את אחד הבחורים הצידה, כביכול כדי לברר את הפרטים ובשקט, כך שאיש מסביב לא שמע, אמר לו ביידיש: "א גוטע וואך (- שבוע טוב) גם אני יהודי. היכן למדתם?" כאשר הזכיר הבחור את שמו של הרב ברוך-בער מקמניץ, פתח המבקר בסיפור מדהים "אמי ילידת סלוצק. תמיד נהגה לומר לי על עבודתי בנ.ק.וו.ד הרוסי: 'דינג שתישרף לעד בגיהנום, אז אנא ממך, עשה פעם מעשה טוב ליהודי שומר מצוות'. עד היום הזה לא הזדמן לי לקיים את ציוויה. כפי הנראה, הגיע כעת הזמן, ולא בכדי נקלענו לכאן בשעה כה מאוחרת. מעולם לא קרה לי, שמכונתי התקלקלה בדרך. הדבר נראה מכוון, ואפשר לראות בכך את ידו של אלוקים. אנא, ספר לי מהו העניין ואשתדל לעזור."

לאחר ששמע את הסיפור כולו, פנה המבקר אל מנהל המחנה וביקש: "התרשה לי לערוך את המשפט בעצמי?" הלה הנהן, כמובן, בראשו. והמבקר פתח: "מתי הובאו האסירים למחנה?" "ביום שלישי". "ואיך הם עבדו?" "כראוי". "וביום רביעי?" "כנ"ל. ביום חמישי אף אירעה לנו תקלה והם פשוט הצילו את המצב." "ואם כך, ברור שלא מדובר בחבלת עבודה מכוונת. אולי הם נחלשו. לפי החלטתי יש להמשיך במעקב שלושה ימים - בימים ראשון, שני ושלישי. אם יעצרו כל שלושה צעדים - יש לדון אותם לפי חומרת החוק. אך אם יעבדו בצורה סבירה - יש להוסיף למנת האוכל היומית שלהם מאתיים גרם לחם..."

מני אז נהגו הבחורים הללו לחגוג את היום הזה, י"ב בתמוז, כיום הצלתם. (מתוך הספר 'להישאר יהודי')

כאשר חולקה פולין בין רוסיה הסובייטית לבין גרמניה, ברחו ישיבות רבות לשטח ליטא, כך אירע שבשנת תש"א (1941) נקלעו למחנה העבודה ב'קומי' מספר בחורי ישיבה. היו אלו בחורים שלמדו תחילה אצל הרב אלחנן וסרמן בברנוביץ', ולאחר מכן אצל הרב ברוך-בער ליבוביץ' בקמניץ.

במהלך השבוע הראשון עבדו כראוי - סחבו קרשים. כאשר הגיעה שבת נתקלו בבעיה: כיצד יוכלו להתחמק מעשיית מלאכה? על פי הדין, אם המשא מתאים לאדם אחד, אזי כאשר סוחבים אותו שני אנשים זו אינה מלאכה גמורה ואין בה משום חילול שבת גמור. ואם המשא כבד ויש צורך בקבוצת אנשים לשאתו, כדי למנוע חילול שבת גמור על ידי העברתו בכל פעם למרחק של פחות מארבע אמות (אמה - כחצי מטר).

החליטו הבחורים כי כאשר יזדמן לידם קרש קטן - ישאו אותו בשניים, ואם גדול הוא - יוסיפו גם עצירה מידי שלוש אמות. באופן הזה נהגו כל השבת, וסבורים היו כי אין בכך כל בעיה. ואולם לא ידעו, כי פעילותם זו נצפתה ממגדל התצפית של המחנה.

היה זה בסיומו של יום העבודה. עייפים ורעבים התכוננו ללכת יחד עם כולם לחדר האוכל, לאכול מעט לחם ולשתות מים חמים (הם לא אכלו במחנה דבר מלבד לחם ומים). באותו רגע עצרו אותם השומרים, קראו לאנשי ההנהלה של המחנה ודווחו: "האנשים הללו נותרו בחיים רק בזכותנו. את קרוביהם מן הסתם כבר לקחו הנאצים. הענקנו להם מגורים וגם עבודה, והנה הם משלמים לנו בכפיות טובה ממדרגה ראשונה. רואים את הקרשים הקטנים הללו? בעבורם הם גדולים מידי. הם עוצרים כל שלושה צעדים בנושאם אותם, זוהי חבלת עבודה טיפוסית!"

מיד התקבלה החלטה להעמידם לדין. הושיבו אותם על ספסל הנאשמים, והמשפט נמשך ונמשך. אחד הבחורים שלא יכול היה עוד להתאפק, קרא: "אנחנו דתיים. פעלנו כך על מנת להקטין את